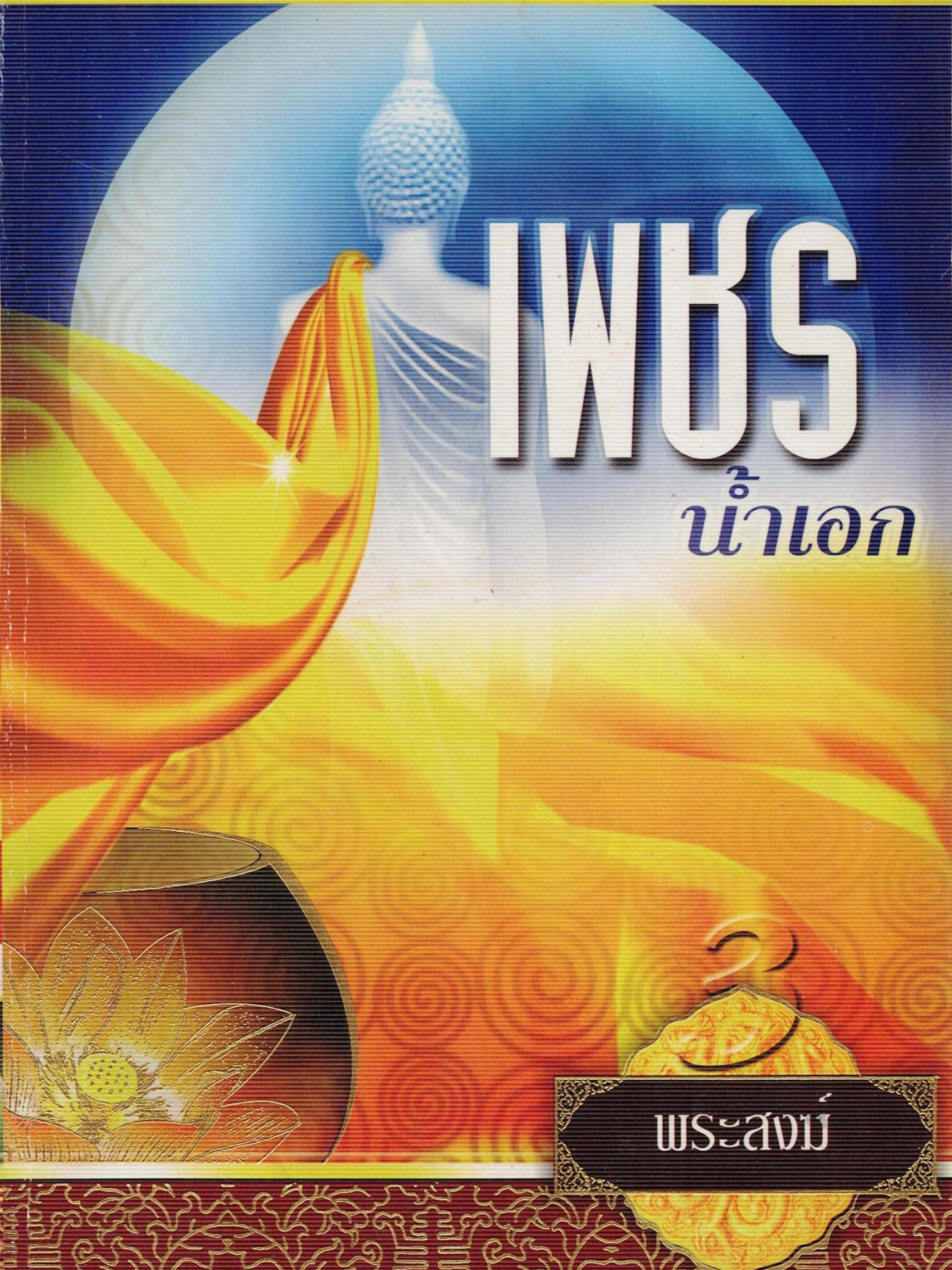
เพชร น้ำเอก

3

พระสงฆ์

เพชรน้ำเอก (พระสงฆ์)

เล่ม 3

๑๓

เกิดมาพบพระพุทธศาสนาเป็นผู้มีบุญยิ่ง
แต่ผู้ที่ปฏิบัติตามสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน
บุคคลนั้น "เป็นผู้มีบุญสูงสุด"

เพชรน้ำเอก

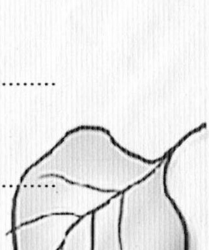
พระธรรม

ขอมอบเป็นธรรมบรรณาการ

แด่ ....

จาก ....

สำนักพิมพ์เอกอนันต์บุ๊ค
9/6 หมู่ 1 ต.คลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

ชื่อหนังสือ : เพชรน้ำเอก เล่ม ๓ (พระสงฆ์)
พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๓
วัตถุประสงค์ : พิมพ์เพื่อเผยแพร่เป็นวิทยาทาน

รสพระธรรม ชนะรสทั้งปวง

คำคำนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
พระองค์ทรงตรัสเอาไว้ว่า
สพฺพรสํ ธมฺมรโส ชินาติ

" รสพระธรรม ชนะรสทั้งปวง "

คือ เราชิมรสอย่างอื่นทางตา เห็นภาพ ได้ฟังเสียง
มีกลิ่นหอม หรือได้สัมผัสนิ่มนวลอย่างไรก็ตาม
มันก็ยังไม่ได้ให้ความสุขที่แท้จริงกับเรา
มันเป็นความสุขที่ร้อนใจตามมา
ได้แล้วก็อยากได้อีก ไม่มีความพอดี

รสต่างๆ เมื่อเราได้เสพแล้วก็ต้องการต่อไป
มันก็ทำให้จิตใจของคนเรามีความทะเยอทะยาน
มันไม่สงบ ไม่มีความสุขที่แท้จริง
ซึ่งถือได้ว่าเป็นความสุขที่ร้อนลุ่ม

แต่สุขที่เกิดจากพระธรรมเป็นความสุขที่เยือกเย็น
เมื่อคนเราได้ปฏิบัติแล้วจิตใจเราได้รับความเยือกเย็น
ได้รับความสุขที่ลดละจากกิเลส เป็นความสุขที่เย็นใจ
เหมือนกับสิ่งที่เขาบอกว่า
เป็นความสุขที่สูงสุด เป็นความสุขที่หลุดพ้นฉะนี้แล

อานิสงส์แห่งการ

สร้างหนังสือเป็นธรรมทาน

ท่านผู้ที่ถวายหนังสือธรรมะ หรือแจกหนังสือธรรมะเป็นธรรมทาน ภูมิใจเถิดว่าท่านได้ทำสิ่งที่เป็นมหามงคลถึง ๙ ประการ

๑. เพื่อความยั่งยืนของพระพุทธศาสนา

๒. เป็นการบำเพ็ญทานอันสูงสุดคือ **ธรรมทาน**

๓. มีส่วนร่วมในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า

๔. มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเห็นที่ถูกต้อง(สัมมาทิฐิ)

๕. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการบำเพ็ญปฏิบัติธรรม

๖. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสันติภาพของโลก

๗. มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม

๘. เป็นการเลือกสรรสิ่งที่ดีมีคุณค่าให้แก่ผู้รับ

๙. เป็นการแสดงออกถึงน้ำใจอันดีงามของกัลยาณมิตร

ท่านที่ได้บำเพ็ญทานดังกล่าว
ย่อมประสบแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรือง
ทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า

สารบัญ

ผู้ตั้งอยู่ในธรรม	6
คนฉลาด	22
เหตุแห่งหายนะ	38
บัณฑิต	50
ตามรอยบาท	64
ภิกษุ	78
สมณพราหมณ์	99

1. ผู้ตั้งอยู่ในธรรม

1. ใจเป็นธรรมไม่ลำเอียง

อำมาตย์ผู้หนึ่ง...ตัดสินคดีโดยไม่เที่ยงธรรม รับสินบนแล้วตัดสินลำเอียงตามเงินสินบนว่าจ้างนั้น ภิกษุทั้งหลายนำเรื่องที่แอบเห็นทูลต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ที่ตัดสินอย่างหุนหัน
ไม่จัดเป็นผู้เที่ยงธรรม
ผู้เป็นบัณฑิตตั้งอยู่ในธรรม
ย่อมไตร่ตรองรอบคอบ
ทั้งฝ่ายถูกและฝ่ายผิด

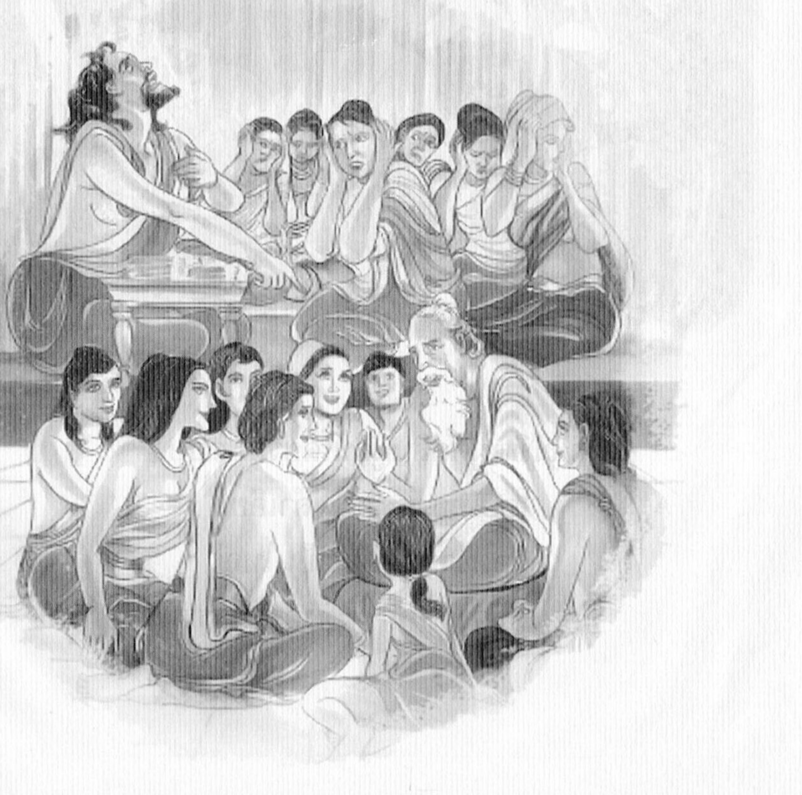

บัณฑิตผู้ตัดสินผู้อื่นโดยรอบคอบ
โดยเที่ยงธรรมไม่ลำเอียง
ถือความถูกต้องเป็นใหญ่
ย่อมได้ชื่อว่าเป็น “ผู้ตั้งอยู่ในธรรม”

2. สำคัญผิด

ภิกษุฉัพพัคคีย์...สำคัญว่าพวกตนเท่านั้นเป็นบัณฑิต ภิกษุเหล่าอื่นมิใช่บัณฑิต ทำกิริยาดูหมิ่นอันหยาบช้าแก่ภิกษุเหล่าอื่น ภิกษุที่ถูกดูหมิ่นได้กราบทูลต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

คนพูดมาก ยังไม่ชื่อว่าเป็นบัณฑิต
คนที่ประพฤติตนอยู่อย่างปิติสุขเกษม
ไม่มีเวร ไม่มีภัย
ผู้นั้นจึงจะเรียกว่าเป็น "บัณฑิต"

3. แม้เรียนมาน้อยก็สำเร็จได้

พระเถระ...อาศัยอยู่ในราวป่าแต่เพียงผู้เดียว วันหนึ่งได้กล่าวกถาธรรมขึ้นบทหนึ่ง เทวดาทั้งหลายได้ยินต่างแส้ซ้องสาธุการ ภิกษุผู้คงแก่เรียนสองรูปทราบเรื่องนั้นแล้วจึงสวดธรรมเช่นนั้นบ้าง แต่เทวดากลับไม่แส้ซ้องสาธุการ จึงกล่าวติเตียนเทวดาว่าเลือกปฏิบัติ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

บุคคลไม่นับเป็นผู้ทรงธรรมด้วยเหตุเพียงพูดคล่อง
ผู้ใดแม้ร่ำเรียนมาน้อยแต่เห็นธรรมด้วยใจ ไม่ประมาท
ผู้นั้นแลเรียกว่า "ผู้ทรงธรรม"

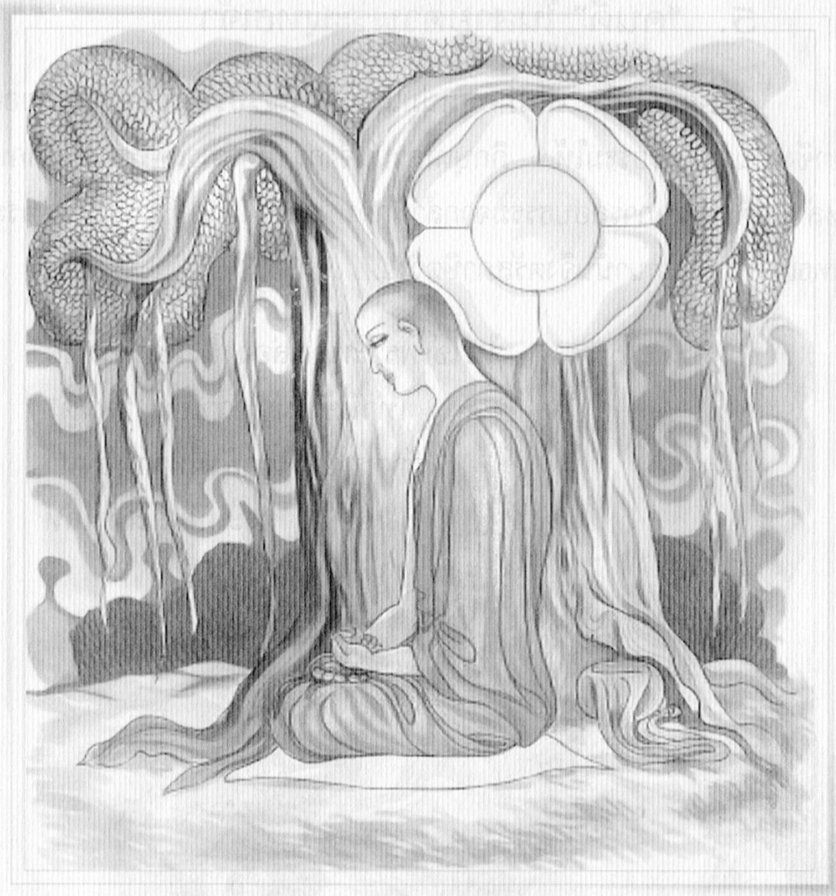
4. เสียดายเวลา

พระรูปหนึ่ง...เป็นภิกษุมีร่างเล็กดุจสามเณร ภิกษุ ๓๐ รูปไม่รู้จักว่าเป็นพระเถระ เข้าใจว่าเป็นเพียงสามเณร พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

แค่เพียงผมขาว
ยังไม่นับว่าเป็นเถระ*
เขาเพียงแก่ชราตามวัย
เรียกได้ว่าแก่เปล่า

** **เถระ** - ผู้ใหญ่ ผู้หนักแน่น มักใช้กับสมณะบวชครบ ๑๐ พรรษาขึ้นไป แต่แม้บวชครบแล้วหากยังง่อนแง่น ผู้นั้นก็ไม่ใช่เถระโดยธรรม เป็นเพียงสมมติ คนแก่เปล่าความหมายก็คล้ายกัน คือล่วงไปแต่วัย สติปัญญาหาเจริญไม่.*

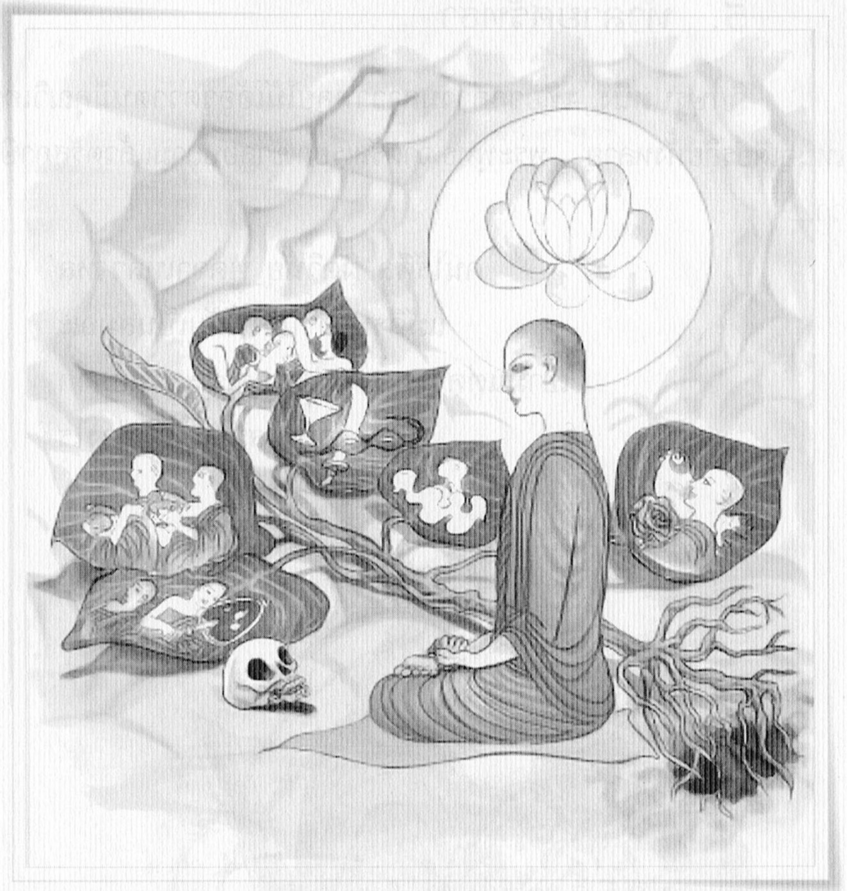
ผู้ใดมีสัจจะ คุณธรรม
ไม่เบียดเบียน สำรวม ข่มใจ
เป็นผู้ฉลาด ปราศจากมลทินโดยแท้
ผู้นั้นแลเรียกว่า "เถระ"

5. "คนดี" ในสายตาพระพุทธเจ้า

ภิกษุกลุ่มหนึ่ง...เห็นภิกษุหนุ่มและสามเณรปรนนิบัติอาจารย์ของเขาซึ่งเป็นผู้ชี้แนะธรรมให้ ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลพระพุทธเจ้าให้ภิกษุเหล่านั้นต้องผ่านการสอบธรรมจากสำนักตนด้วยหวังลาภสักการะ พระพุทธเจ้าทราบเจตนานั้นจึงตรัสภาษิตว่า...

ไม่ใช่เพราะพูดคล่อง ไม่ใช่หน้าตาดี
เท่านี้ยังไม่นับว่าเป็น "คนดี"
ถ้าตราบใดเขายังมีความอิจฉา
ตระหนี่และเจ้าเล่ห์

ผู้ใดโค่นต้น ถอนรากความอิจฉา
ได้อย่างเด็ดขาด
เป็นคนฉลาดปราศจากมลทิน* โดยแท้
เช่นนี้ถึงจะเรียกว่า"คนดี"

* ***มลทิน*** - *ความมัวหมอง, ความไม่บริสุทธิ์ เช่น ผ้าขาวเมื่อมีรอยเปื้อนก็เรียกว่า ผ้ามีมลทิน คนที่ทำชั่วประพฤติผิดศีลก็เป็นคนมีมลทิน*

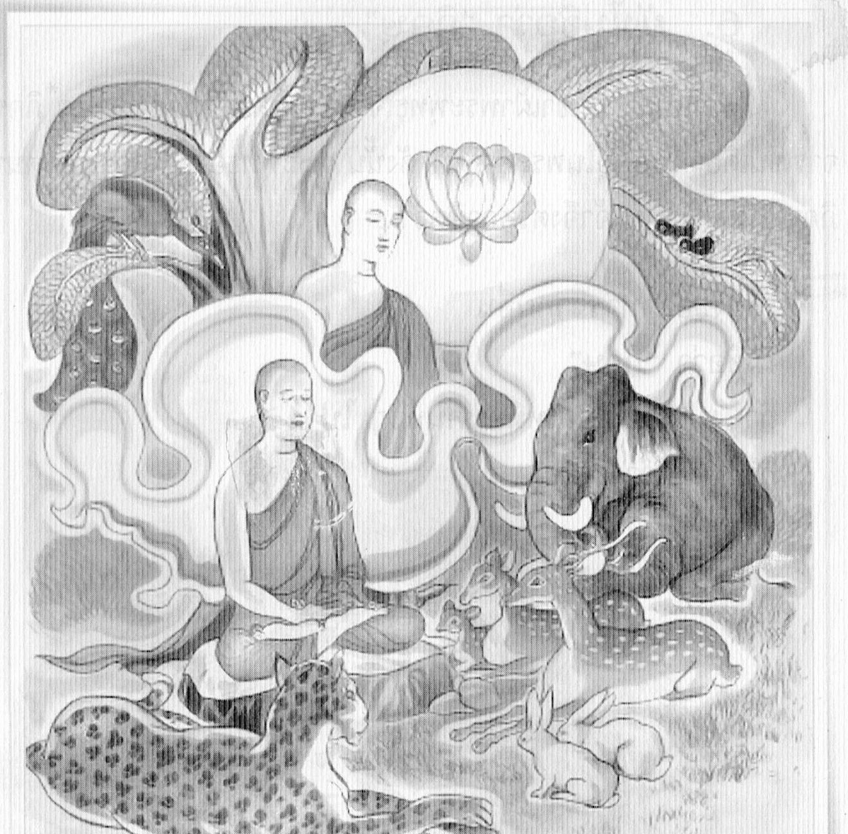
5. ทำลายศรัทธา

ภิกษุรูปหนึ่ง...เที่ยวกล่าวมุสาวาทคุยโม้โอ้อวดว่าตนมีคุณวิเศษเหนือเดียรถีย์*ทั้งหลาย พระพุทธเจ้าตรัสเรียกเข้าสอบถามแล้วตรัสภาษิตว่า...

คนไร้ศีล ผิดวินัย พูดจาเหลวไหล
แม้ศีรษะล้านก็ไม่นับเป็นสมณะ
เขามีแต่ความความโลภและทะยานอยาก
จักเป็นสมณะได้อย่างไร

* *เดียรถีย์* - นักบวชนอกศาสนา

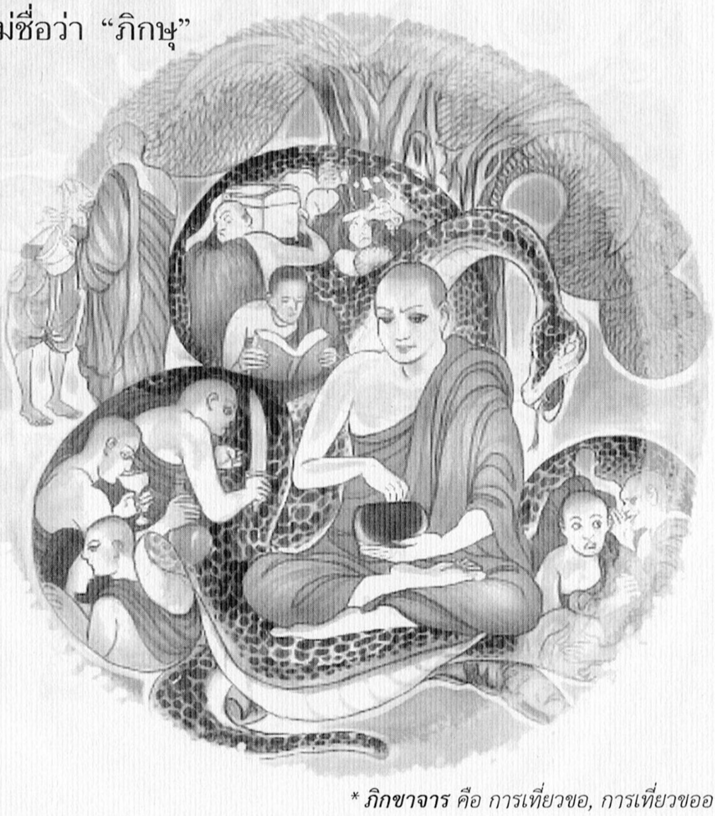

ผู้ที่ยังจิตใจให้สงบ
ระงับบาปทั้งน้อยใหญ่ได้แล้ว
ผู้นั้นเรียกได้ว่าเป็น "สมณะ"

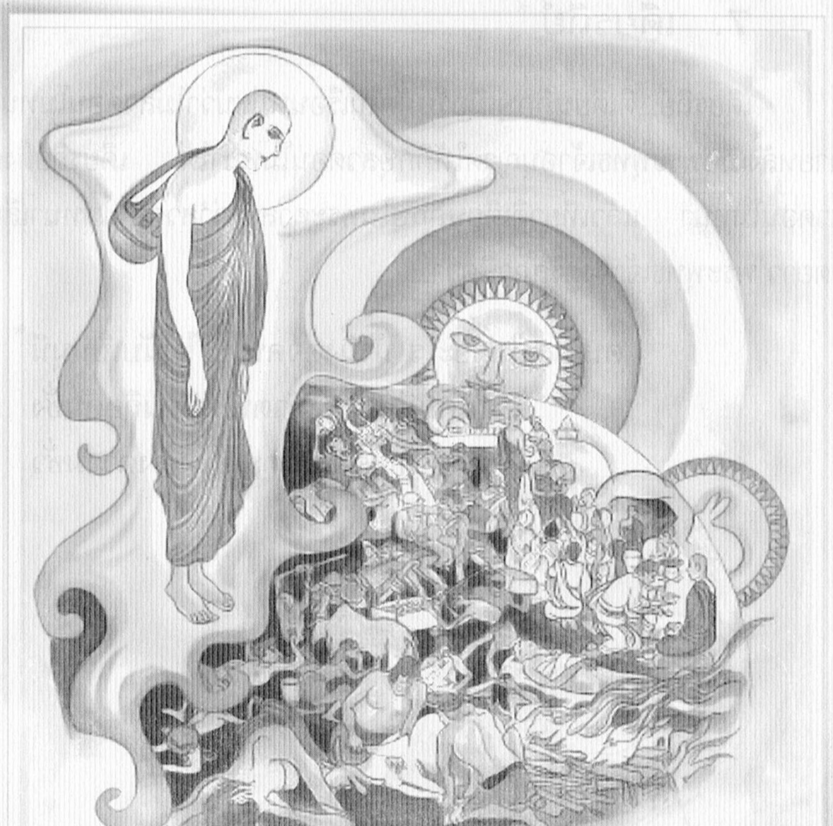
6. ยังไม่ชื่อว่า "ภิกษุ"

พราหมณ์...ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้ากราบทูลว่า ตนเองก็เที่ยว* ภิกขาจารเช่นเดียวกับภิกษุในพระศาสนา ดังนั้น พระพุทธองค์จึงควรเรียกตนว่าภิกษุบ้าง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

เพียงขออาหารจากผู้อื่น
ไม่ชื่อว่า "ภิกษุ"
ถ้ายังประพฤติตนเหมือนคนทั่วๆ ไป
ก็ยังไม่ชื่อว่า "ภิกษุ"

* ***ภิกขาจาร*** *คือ การเที่ยวขอ, การเที่ยวขออาหาร.*

ผู้ใดละบุญ-ละบาป ทุกชนิด
ครองชีวิตด้วยพรหมจรรย์
อยู่ในโลกมนุษย์ด้วยปัญญา
ผู้นี้แลเรียกว่า "ภิกษุ"

7. เดียรถีย์ *

เดียรถีย์...ติเตียนภิกษุเมื่อรับภัตในเรือนหมู่ชนว่าไม่สวดอนุโมทนา ภายหลังเมื่อพระพุทธเจ้าอนุญาตให้ภิกษุสวดอนุโมทนาได้ เดียรถีย์ก็งดสวดอนุโมทนา แล้วเที่ยวติเตียนภิกษุในพระศาสนาว่าสวดอนุโมทนาเสียยืดยาว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

คนเขลาไม่รู้อะไร นั่งนิ่งดุจคนใบ้ ไม่นับเป็นมุนี *
ส่วนคนมีปัญญาทำตนเหมือนถือคันชั่ง
เลือกชั่งเอาแต่ความดี ละทิ้งความชั่ว

* *เดียรถีย์* - นักบวชนอกศาสนา
* *มุนี* - ปราชญ์

ผู้ครองจิตรู้แยกแยะดีชั่ว
เขานับว่าเป็นมุนี
กระจ่างชัดทั้งโลกนี้และโลกหน้า*
จึงควรแก่สมญาว่า "มุนี"

* *โลกนี้* - *รู้แจ้งว่าชีวิตนี้เกิดจากกรรมที่ตัวเราเองเป็นผู้ก่อไว้*
* *โลกหน้า* - *ยังคงเวียนว่ายต่อไป ตราบชีวิตยังไม่สิ้นกรรม*

8. ยังไม่ใช่อริยะ

พรานเบ็ด...ชื่อ*อริยะ*ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบทูลพระศาสดาว่าตนมีนามว่า “อริยะ” พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ถ้ายังเบียดเบียนสัตว์อยู่
ยังไม่นับว่าเป็นอริยะ
เพราะไม่เบียดเบียนสรรพสัตว์
ผู้นั้นจึงจัดว่าเป็น “อริยะ”*

** อริยะ - ท่านผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ประเสริฐ หมดจากโลภะ โทสะ โมหะ.*

9. คนธรรมดา

ภิกษุบางพวก...มีความประมาทว่าตนถึงพร้อมด้วยฌาน เป็นพหูสูต ความเป็นพระอรหัตย่อมไม่ยากเย็น ภิกษุเหล่านั้นจึงวางใจไม่รีบเร่งบำเพ็ญ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ภิกษุเอย เพียงมีศีลวัตร
เพียงมีภูมิปริยัติคงแก่เรียน
เพียงพากเพียรปฏิบัติจนได้ฌาน
เพียงอยู่ในสถานอันสงบ

ถ้ายังขจัดกิเลสไม่ได้
เธออย่านิ่งนอนใจว่า
เธอจะได้รับสุขในการบวช
ที่เหนือไปกว่าคนธรรมดาทั่วไป

คนฉลาด

1. เน้นธรรมะ

ภิกษุหลายรูป...ได้จาริกไปกับพระพุทธเจ้า เมื่อมาถึงพระเชตวันจึงสนทนากันถึงเส้นทางที่ผ่านมา พระพุทธเจ้าจึงกล่าวว่าสิ่งนั้นล้วนเป็นแผ่นดินภายนอกไม่ควรสนใจ แต่ควรสนใจแผ่นดินภายใน แล้วตรัสภาษิตว่า...

ใครเล่าจะรู้แจ้งโลกนี้ ทั้งยมโลกและเทวโลก
ใครเล่าจะเน้นธรรมที่เราได้แสดงไว้ดีแล้ว
เหมือนนายมาลาการผู้ฉลาด
เลือกเก็บดอกไม้

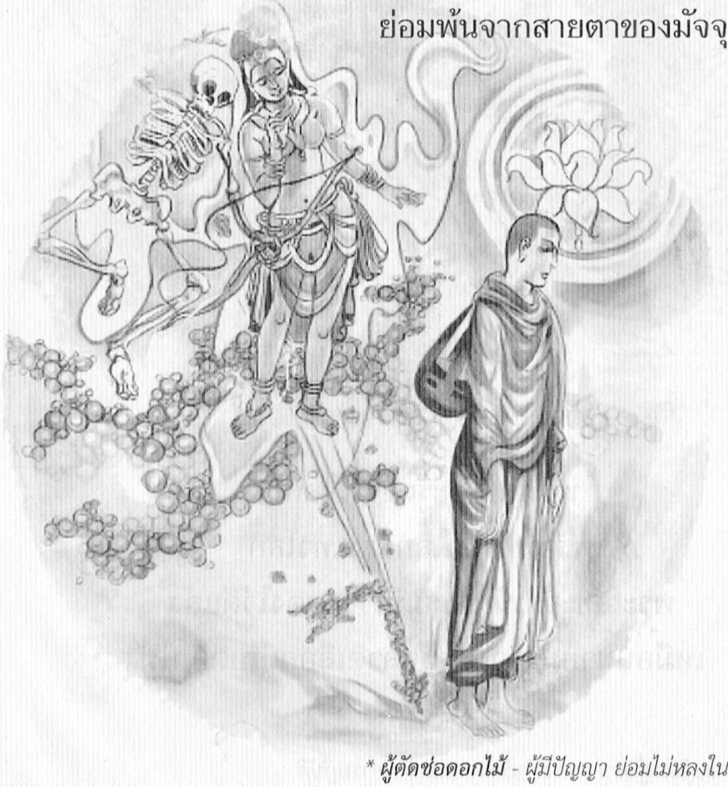
*พระเสขะจะรู้แจ้งในโลกนี้
พร้อมทั้งยมโลกและเทวโลก
พระเสขะจักเน้นธรรมที่เราแสดงไว้ดีแล้ว
เหมือนนายมาลาการผู้ฉลาดเลือกเก็บดอกไม้

* ***พระเสขะ*** *- พระอริยะ ผู้ที่อนาคตจะสำเร็จมรรคผลด้วยการปฏิบัติ*

2. พบทางหลุดพ้น

ภิกษุรูปหนึ่ง...พิจารณาความเป็นไปของพยับแดดและฟูมฟองน้ำ ว่าเป็นเหมือนร่างกายนี้ที่เกิดขึ้นแล้วแตกดับ พระพุทธเจ้าจึงกล่าวสอนว่า ชีวิตนี้ก็เป็นเช่นเดียวกัน ย่อมเกิดขึ้นและดับสลายไปเป็นธรรมดาแล้วตรัสภาษิตว่า...

เมื่อรู้ว่าร่างกายนี้ไม่จีรังยั่งยืน
และว่างเปล่าดุจระยิบน้ำระยับแดด
*ผู้ตัดช่อดอกไม้ของมารได้แล้ว
ย่อมพ้นจากสายตาของมัจจุราช

* ***ผู้ตัดช่อดอกไม้*** *- ผู้มีปัญญา ย่อมไม่หลงในกามคุณนานนัก*

3. กรรมต้องชดใช้

พระเจ้าวิฑูฑภะ...แค้นใจศากยวงศ์จึงยกทัพไปฆ่าเจ้าศากยวงศ์จนเกือบหมดสิ้น ระหว่างทางกลับได้ตั้งค่ายริมแม่น้ำ ทหารบางพวกรวมทั้งพระเจ้าวิฑูฑภะเองนอนบนตลิ่งไม่สบายต้องลงมานอนริมหาด ทหารบางพวกนอนริมหาดไม่สบายต้องขึ้นไปนอนบนตลิ่ง คืนนั้นมีคลื่นยักษ์พัดเอาเจ้าวิฑูฑภะกับทหารที่นอนริมหาดจมน้ำตายจนหมดสิ้น ภิกษุทั้งหลายวิพากษ์วิจารณ์กันถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พระพุทธเจ้ากล่าวว่าคนเหล่านั้นตายไปเพราะกรรมเก่าที่เคยโปรยยาพิษลงแม่น้ำแล้วตรัสภาษิตว่า...

มัจจุราชฉุดคร่าคนผู้มัวเก็บดอกไม้ *(กามคุณ)*
มีใจเกี่ยวข้องอยู่ในกามคุณ
เหมือนห้วงน้ำใหญ่หลากมา
พัดพาเอาชาวบ้านผู้หลับไหล

* ***กามคุณ*** *- สิ่งที่เย้ายวนให้ติดใจและหลงไหล คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส*

4. เงื้อมมือมาร

เทพธิดา...ของ*มาลาภารี*เทพบุตรได้จุติมาเกิดเป็นสตรีและระลึกชาติได้ ดังนั้น เมื่อนางทำบุญทุกครั้งจึงอธิษฐานว่าขอให้ได้ไปเกิดในสำนักของสามีคือ*มาลาภารี*เทพบุตร เมื่อนางตายไปจึงไปเกิดในสำนักของ*มาลาภารี*เทพบุตรตามที่นางตั้งใจไว้ *มาลาภารี*เทพบุตรและภิกษุทั้งหลายทราบเรื่องราวของนางแล้วต่างก็เกิดธรรมสังเวชว่าชีวิตของมนุษย์สั้นนัก พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ที่มัวเก็บดอกไม้เพลินอยู่ *(หลงกามคุณ)*
มีจิตใจข้องอยู่แต่ในกามคุณไม่รู้จักอิ่ม
มักตกอยู่ในเงื้อมมือแห่งมาร

5. อย่าทำตนเป็นถังขยะ

หญิงสาวกของชีวก...ปรารถนาจะฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ชีวกเกรงว่าหญิงนี้จะเลื่อมใสพระพุทธเจ้ามากไปกว่าตน จึงวางแผนให้บุตรชายของหญิงไม่ไปนิมนต์พระพุทธเจ้าตามคำสั่งของมารดา ปรากฏว่าวันรุ่งขึ้นพระพุทธเจ้าไปยังเรือนของหญิงนี้และได้แสดงธรรมแก่เธอ ทำให้เธอดำรงตนเป็นอุบาสิกา ชีวกนั้นไม่พอใจที่นางเลื่อมใสพระพุทธเจ้าจึงกล่าวร้ายนางด้วยถ้อยคำหยาบช้า พระพุทธเจ้าทรงทราบวาระจิตฟุ้งซ่านของนางที่ละอายต่อคำหยาบช้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ไม่ควรใส่ใจกับคำแสลงหู
หรือความผิดของคนผู้อื่น
ควรสำรวจกิจแห่งตน
อันใดทำแล้ว อันใดยังไม่ได้ทำ

6. โปรดสรรพสัตว์

โกสิยเศรษฐีผู้ตระหนี่...ไม่เคยทำบุญให้ทานใดๆ ทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าประสงค์จะโปรดเศรษฐีและภรรยาจึงให้พระโมคคัลลานะไป พระโมคคัลลานะทำให้เศรษฐีและภรรยาเลื่อมใสแล้ว ติดตามไปฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนได้เป็นพระโสดาบัน ภิกษุทั้งหลายโจษขานกันเรื่องพระโมคคัลลานะทรมานเศรษฐี พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตสรรเสริญคุณแห่งพระโมคคัลลานะว่า...

มุนีพึงจาริกไปในเขตคาม
ไม่ทำลายศรัทธาและโภคะของชาวบ้าน
ดุจผึ้งดูดน้ำหวานของดอกไม้แล้วจากไป
ไม่ให้สีและกลิ่นชอกช้ำ

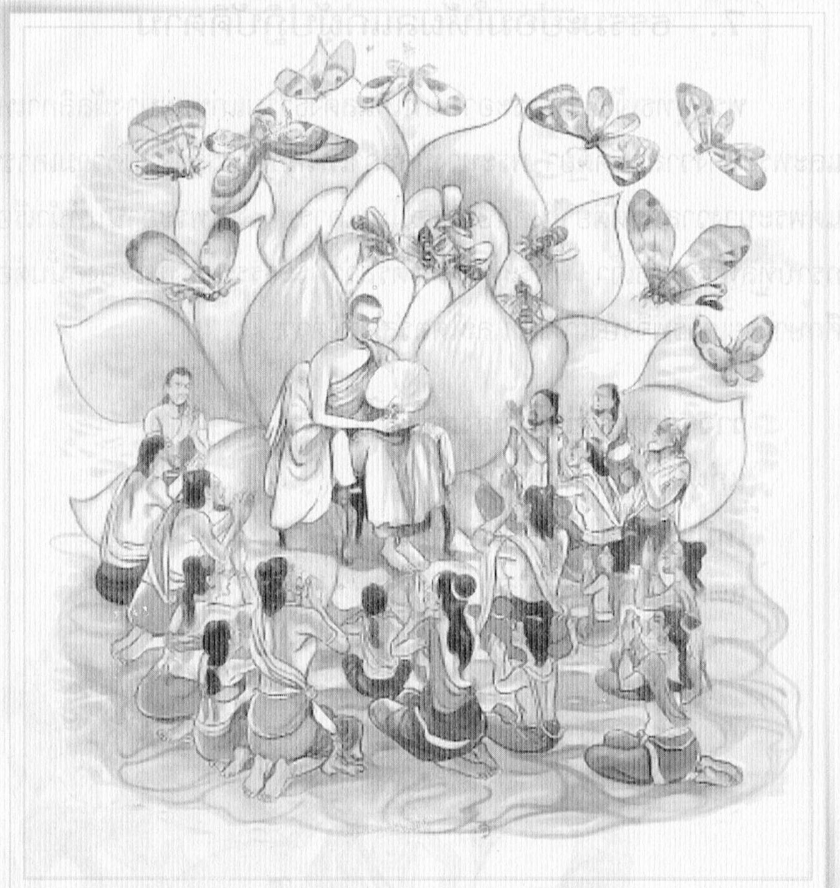

7. ธรรมะย่อมให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติตาม

พระพุทธเจ้า...ให้พระอานนท์ได้แสดงธรรมแก่พระนางมัลลิกาเทวีและพระนางวาสภขัตติยา พระนางมัลลิกาเทวีศึกษาธรรมด้วยความเคารพ แต่พระนางวาสภขัตติยาไม่ศึกษาธรรมโดยเคารพ พระอานนท์นำเรื่องกราบทูลพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสว่าพระธรรมของพระองค์นั้นต้องศึกษาโดยเคารพจึงบังเกิดผลและได้ตรัสภาษิตว่า...

วาจาสุภาษิตย่อมไม่ส่งผล
แก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามฉันใด
เหมือนดอกไม้งดงามอร่ามสี
แต่กลิ่นหอมมิได้มีฉันนั้น

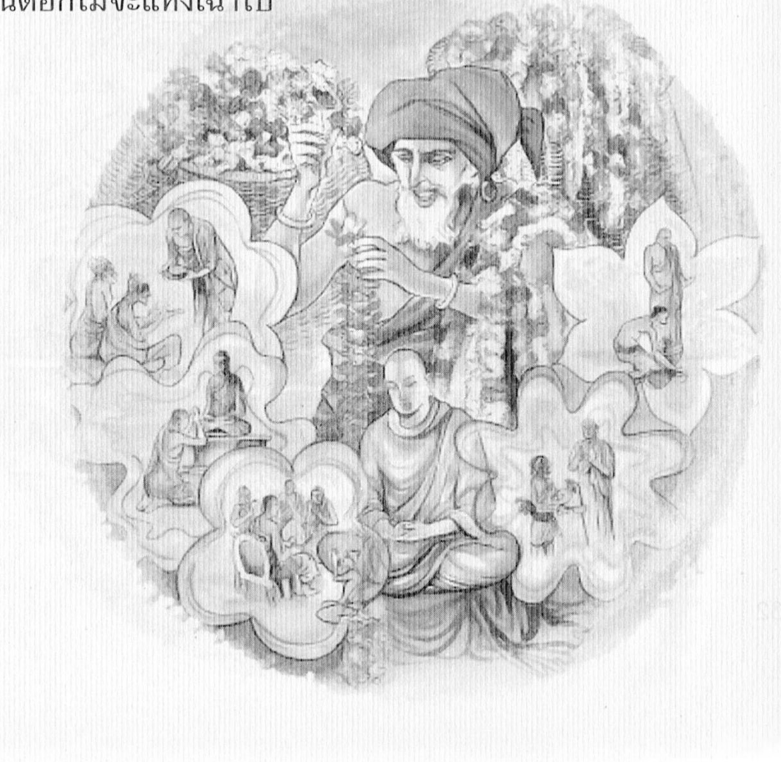

วาจาสุภาษิต
ย่อมส่งผลแก่บุคคลผู้ปฏิบัติตามฉันใด
เหมือนดอกไม้งดงามอร่ามสี
กลิ่นหอมจรุงฟุ้งดีฉันนั้น

8. บุญเร่งทำ กุศลเร่งสร้าง

นางวิสาขา...ได้เคยอธิษฐานไว้ว่าขอให้นางได้เป็นเลิศแห่งอุบาสิกาผู้สามารถบำรุงด้วยปัจจัยสี่ มาในชาตินี้นางได้บำรุงภิกษุทั้งหลายด้วยปัจจัยสี่โดยสมบูรณ์ นางได้เดินเปล่งอุทานรอบมหาวิหารที่นางสร้างถวายพระพุทธเจ้า ภิกษุทั้งหลายได้นำความกราบทูลพระพุทธเจ้าแล้ว พระพุทธเจ้าจึงเล่าเรื่องอดีตชาติของนางแก่ภิกษุทั้งหลายและตรัสภาษิตว่า...

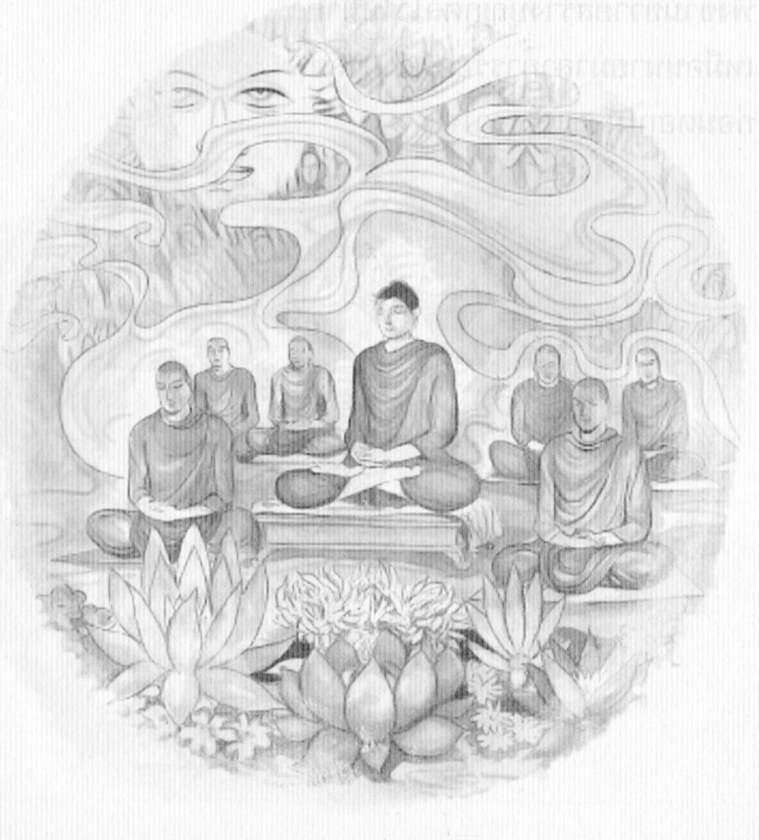
มีเกิดมาก็มีตายจาก
พึงขวนขวายสร้างบุญกุศลไว้ให้มาก
เหมือนนายมาลาการร้อยพวงมาลัย
ก่อนดอกไม้จะแห้งเฉาไป

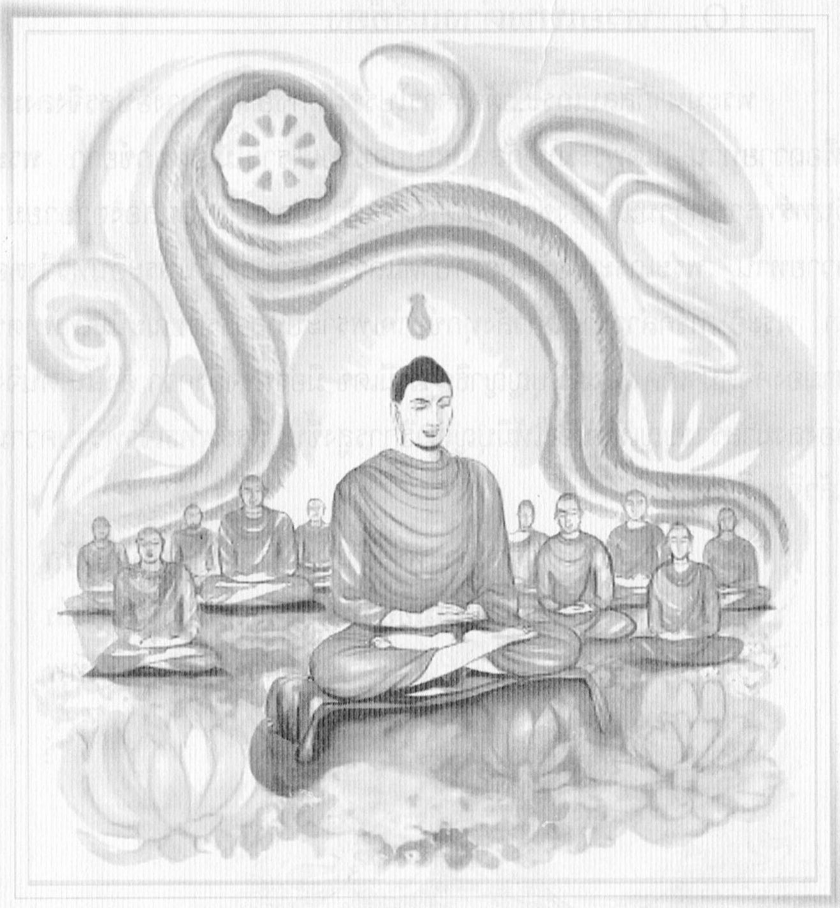

9. หอมทวนลม

พระอานนท์...ได้กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่ามีกลิ่นใดบ้างในโลกที่สามารถหอมทวนลมไปได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

กลิ่นบุปผชาติก็หอมทวนลมไม่ได้
กลิ่นจันทน์ กฤษณาหรือดอกมะลิ ก็หอมทวนลมไม่ได้
แต่กลิ่นสัตบุรุษย่อมหอมฟุ้งขจรทั่วทิศทวนลม

กลิ่นศีลหอมยิ่งกว่าของหอมเหล่านี้
คือ จันทน์ กฤษณา ดอกบัว ดอกมะลิ

10. ทวยเทพต่างแส้ซ้อง

พระมหากัสสปเถระ...ต้องการโปรดผู้ทุกข์ยาก นางอัปสรจึงลงมาเพื่อถวายทาน แต่พระมหากัสสปะไม่ยอมรับเพราะไม่ใช่ผู้ทุกข์ยาก พระอินทร์ทราบความแล้วจึงชักชวนนางสุชาดาแปลงกายเป็นสองตายายมาถวายทาน พระเถระเมื่อรับบิณฑบาตแล้วจึงทราบว่าเป็นพระอินทร์จึงต่อว่า พระอินทร์กล่าวว่าตนกำลังทุกข์ยากเพราะบนสวรรค์ขณะนี้มีเทพบุตรสามองค์จุติมาเกิด เป็นผู้มีบุญญาธิการ มีเดช มีอำนาจยิ่งกว่า ดังนั้น ตนจึงต้องลงมาสร้างบุญเพิ่มเพื่อให้มีบุญญาธิการสูงขึ้น พระพุทธเจ้าทราบความแล้วจึงตรัสภาษิตว่า...

กฤษณา หรือจันทน์ มีกลิ่นหอมน้อยนัก
แต่กลิ่นหอมของท่านผู้ทรงศีลประเสริฐนัก
หอมฟุ้งถึงทวยเทพ

11. มารหาไม่พบ

พระโคธิกเถระ...ป่วยหนักจนไม่อาจบำเพ็ญต่อไปได้ ทุกขเวทนาเข้าครอบงำแล้วรำพึงว่าโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นเพราะร่างกาย จะไม่ขอปรารถนาร่างกายภพชาติอีกต่อไป แล้วหยิบมีดขึ้นมาปลิดชีพ จิตของพระเถระมีความเบื่อหน่ายร่างกายและการเวียนว่ายตายเกิด ธรรมญาณจึงเข้าสู่นิพพาน มารพยายามหาที่ปฏิสนธิวิญญาณของพระเถระแต่ไม่พบ ได้เข้ามากราบทูลถามพระพุทธเจ้าถึงที่ปฏิสนธิวิญญาณของพระเถระ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

มารย่อมค้นไม่พบวิถีทางของผู้ทรงศีล
ผู้อยู่ด้วยความไม่ประมาท
ผู้หลุดพ้นจากอาสวกิเลส
และปัญญาอันสัมมาแล้ว

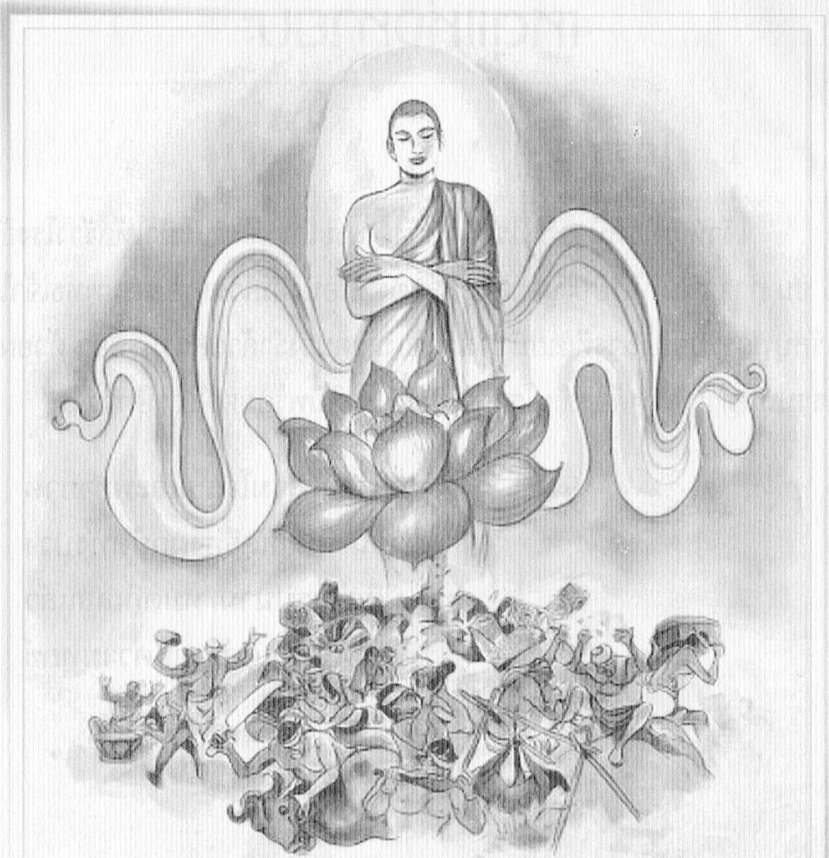

12. ไม่มีกิเลสปัญญาไม่เกิด

สิริคุตต์...ฝ่ายธรรมะ เป็นสหายกับครหทินน์ฝ่ายอธรรม ครหทินน์เชื่อคำของพวกนิครนถ์* พยายามหว่านล้อมให้สิริคุตต์หันมานับถือ สิริคุตต์ต้องการลองใจพวกนิครนถ์จึงแสร้งนิมนต์เหล่านิครนถ์มารับบิณฑบาตที่บ้าน นิครนถ์หลงกลอุบายจนอับอายเป็นอย่างมาก ครหทินน์แค้นใจจึงแสร้งนิมนต์พระพุทธเจ้าพร้อมพระสาวกไปรับบิณฑบาตที่บ้านเพื่อให้หลงกลบ้าง แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็นเช่นนั้น ครหทินน์จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเข้าถึงไตรสรณคมน์ปฏิญาณตนเป็นอุบาสก เมื่อพระพุทธเจ้าจะสวดอนุโมทนา พระองค์ตรัสว่าสัตว์ที่ไม่รู้คุณแห่งพระศาสนาเป็นเพราะสัตว์เหล่านั้นไม่มีดวงตาเห็นธรรมแล้วตรัสภาษิตว่า...

** **นิครนถ์** - นักบวชนอกศาสนา*

ดอกบัวมีกลิ่นหอมรื่นรมย์ใจ
เกิดในโคลนตมข้างริมทางฉันใด
ท่ามกลางปุถุชนผู้โง่เขลาเป็นเสมือนโคลนตม
พระสาวกย่อมรุ่งเรืองด้วยปัญญาฉันนั้น

เหตุแห่งหายนะ

1. โกรธ

เจ้าหญิงโรหินี...เป็นโรคผิวหนัง พระเถระจึงแนะนำให้สร้างโรงฉัน ๒ ชั้น กวาดพื้นให้เรียบ ปูอาสนะและตั้งหม้อน้ำดื่มไว้เสมอ พระพุทธเจ้าได้ตรัสบุพกรรมของนางที่เคยนำผงเต่าร้างสาดนางรำด้วยความริษยา ด้วยผลกรรมนั้นทำให้นางต้องเป็นโรคผิวหนังในชาตินี้พร้อมตรัสภาษิตว่า...

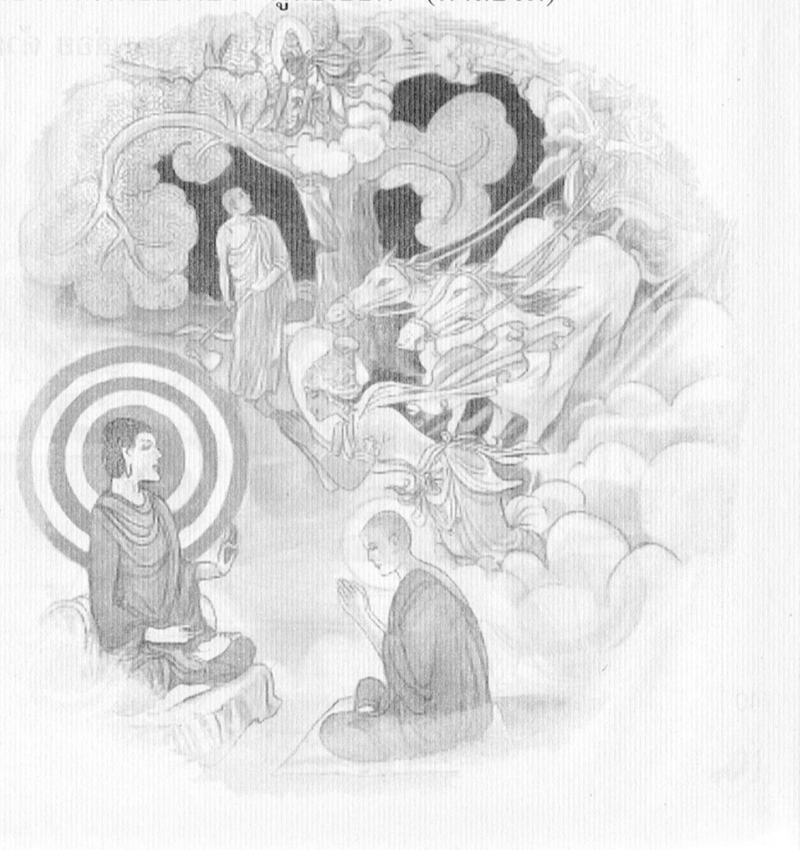
ควรละความโกรธและพยายาท
เอาชนะกิเลสเครื่องผูกมัดทั้งปวง
ผู้ที่ไม่ติดในรูปนาม หมดกิเลสแล้ว
ย่อมคลาดแคล้วจากความทุกข์

2. นายหรือทาส

ภิกษุเมืองอาฬวี...โค่นต้นไม้ซึ่งมีเทวดาสิงสถิตอยู่ เทวดามีความโกรธเคืองประสงค์จะฆ่าภิกษุ แต่เทวดาระงับความโกรธไว้ได้ เทวดาเข้าเฝ้ากราบทูลความต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

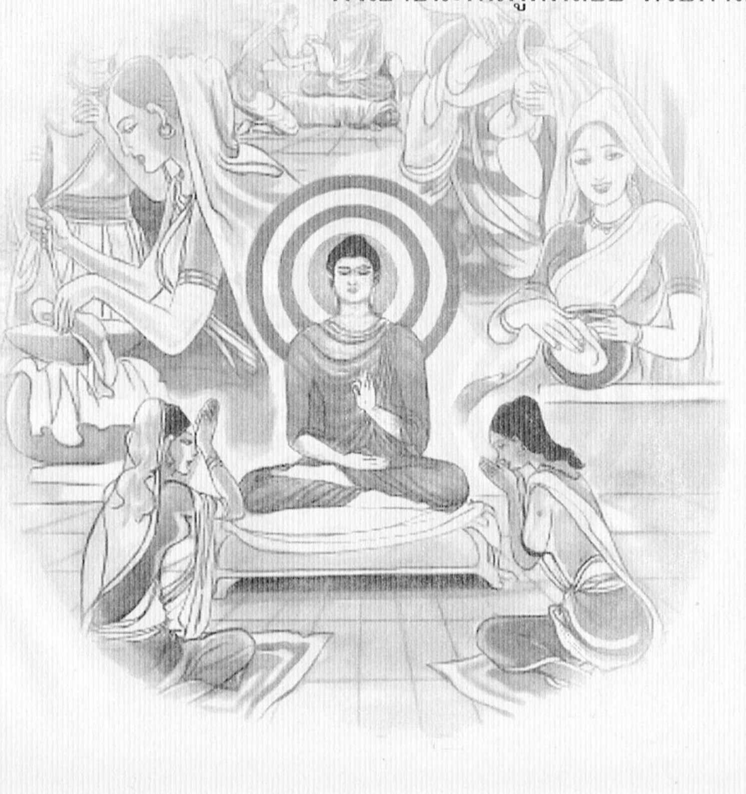
ผู้ใดยับยั้งความโกรธที่เกิดขึ้นได้ทันที
เหมือนสารถีหยุดรถที่กำลังแล่นไว้ได้
ผู้นั้นไซร้เราเรียกว่า "สารถี" (นายชีวิต)
นอกไปจากนี้ได้ชื่อเพียง "ผู้ถือเชือก" (ทาสชีวิต)

3. ผู้ชนะ

นายปุณณะ...ได้ยกธิดาของตนให้แก่ตระกูลมิจฉา นางต้องการทำบุญจึงว่าจ้างหญิงโสเภณีให้บำเรอสามีแทนนาง หญิงโสเภณีมีความหึงหวงพยายามประทุษร้ายนางด้วยเนยใสเดือด นางไม่โกรธอีกทั้งยังทำให้หญิงโสเภณีสำนึกผิดได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

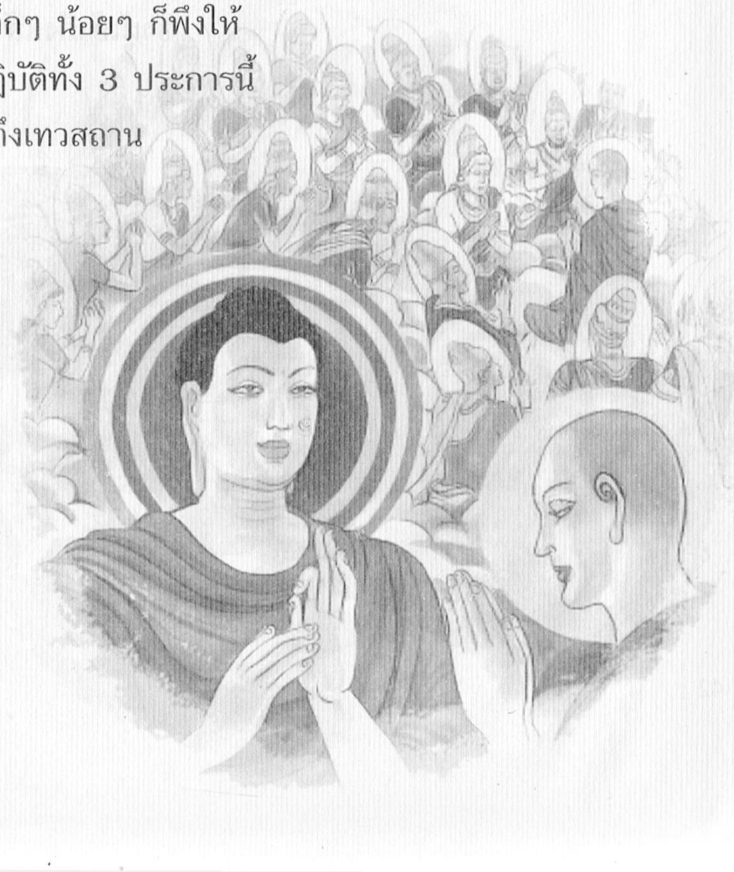
พึงเอาชนะความโกรธ ด้วยความไม่โกรธ
พึงเอาชนะความร้าย ด้วยความดี
พึงเอาชนะคนตระหนี่ ด้วยการให้
พึงเอาชนะคนพูดพล่อย ด้วยคำสัตย์

4. ไปเกิดบนสวรรค์

พระโมคคัลลานะ...ได้จาริกไปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ได้สอบถามเทพธิดาทั้งหลายถึงกุศลที่ได้กระทำมาครั้งยังเป็นมนุษย์ เหล่าเทพธิดาต่างสร้างกุศลแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเช่น รักษาสัจจะ ไม่โกรธ ถวายสะเดากำมือหนึ่ง ฯลฯ พระโมคคัลลานะได้เข้าเฝ้าทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ควรกล่าววาจาที่เป็นสัจจะ
ไม่ควรถือสาโกรธเคือง
แม้ถูกขอเล็กๆ น้อยๆ ก็พึงให้
ด้วยการปฏิบัติทั้ง 3 ประการนี้
ย่อมบรรลุถึงเทวสถาน

5. ผู้ใดเข้าถึงนิพพาน ?

พราหมณ์...และนางพราหมณีเคยเกิดเป็นบิดามารดาและญาติของพระพุทธเจ้ามาถึง ๓,๐๐๐ ชาติ ชาตินี้จึงเรียกพระพุทธเจ้าว่าลูกทุกครั้ง พราหมณ์ทั้งสองบรรลุอรหัตผลเข้าสู่นิพพานแล้ว ภิกษุทั้งหลายจึงถามถึงแดนเกิดในภพหน้าของพราหมณ์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ไม่เบียดเบียนใคร
สำรวมตนอยู่เป็นนิตย์
ย่อมบรรลุถึงนิรันดรสถาน*
ซึ่งผู้เข้าถึงแล้วไม่เศร้าโศก

** นิรันดรสถาน - นิพพาน*

6. เวรภัยมิกล้ำกราย

นางปุณณทาสี...เห็นภิกษุทั้งหลายบำเพ็ญในป่าเขา จึงสงสัยว่าภิกษุจักมีภัยจากสัตว์เลื้อยคลานหรือสัตว์ป่าหรือไม่ รุ่งขึ้นนางมีโอกาสถวายขนมรำและถามข้อสงสัยเหล่านั้นกับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

สำหรับท่านผู้ตื่นอยู่เสมอ
สำเหนียกศึกษาทุกทิพาราตรี
มีใจน้อมไปสู่พระนิพพาน
อาสวะย่อมอันตรธานหมดสิ้น

7. ใครบ้างไม่ถูกนินทา

อุบาสกผู้หนึ่ง...ปรารถนาจะฟังธรรม พาบริวารทั้ง ๕๐๐ ไปพบพระเรวตะ พระเรวตะไม่สนทนาด้วย อุบาสกไม่พอใจจึงไปพบพระสารีบุตร พระสารีบุตรกล่าวธรรมยืดยาวไม่เป็นที่พอใจของอุบาสก จากนั้นไปพบพระอานนท์ พระอานนท์กล่าวธรรมเพียงสั้นๆ ไม่เป็นที่พอใจของอุบาสกอีก อุบาสกได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้ากล่าวว่าการนินทาและสรรเสริญเป็นธรรมดาของโลกพร้อมตรัสภาษิตว่า...

เรื่องอย่างนี้มีมานานแล้ว มิใช่เพิ่งจะมี
อยู่เฉยๆ คนก็นินทา พูดมากคนก็นินทา
พูดน้อยคนก็นินทา ไม่มีใครในโลกไม่ถูกนินทา

ไม่ว่าในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต
ผู้ถูกสรรเสริญถ่ายเดียว
หรือถูกนินทาถ่ายเดียวย่อมไม่มี

วิญญูชน
รู้ใคร่ครวญรอบคอบแล้ว
ย่อมสรรเสริญผู้รู้แจ้ง
ผู้ดำเนินชีวิตหาที่ติมิได้
ฉลาด สมบูรณ์
ด้วยปัญญาและศีล

ผู้นั้นเปรียบเสมือน
ทองคำบริสุทธิ์
ใครเล่าจะตำหนิเขาได้
คนเช่นนี้แม้เทวดาก็ชื่นชม
แม้พรหมก็สรรเสริญ

8. ไม่เป็นที่เคารพ

ภิกษุผู้หนึ่ง...ถือไม้เท้า สวมรองเท้าไม้ เดินจงกรมบนแผ่นหิน เสียงดังกุบกับๆ พระพุทธเจ้าตรัสถามพระอานนท์ถึงที่มาแห่งเสียงนั้น ทราบความแล้วจึงตรัสภาษิตว่า...

พึงควบคุมความคะนองทางกาย
พึงสำรวมการกระทำทางกาย
พึงละกายทุจริต ประพฤติกายสุจริต

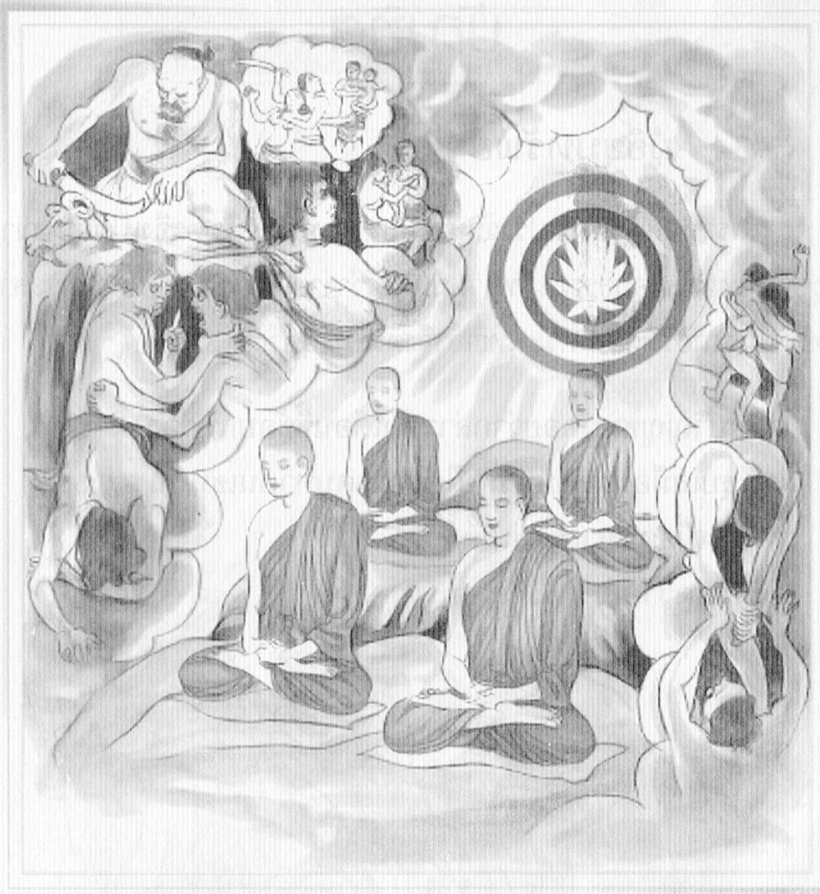

พึงควบคุม
ความคะนองทางวาจา
พึงสำรวมคำพูด
พึงละวจีทุจริต
ประพฤติวจีสุจริต

พึงควบคุม
ความคะนองทางใจ
พึงสำรวมความคิด
พึงละมโนทุจริต
ประพฤติมโนสุจริต

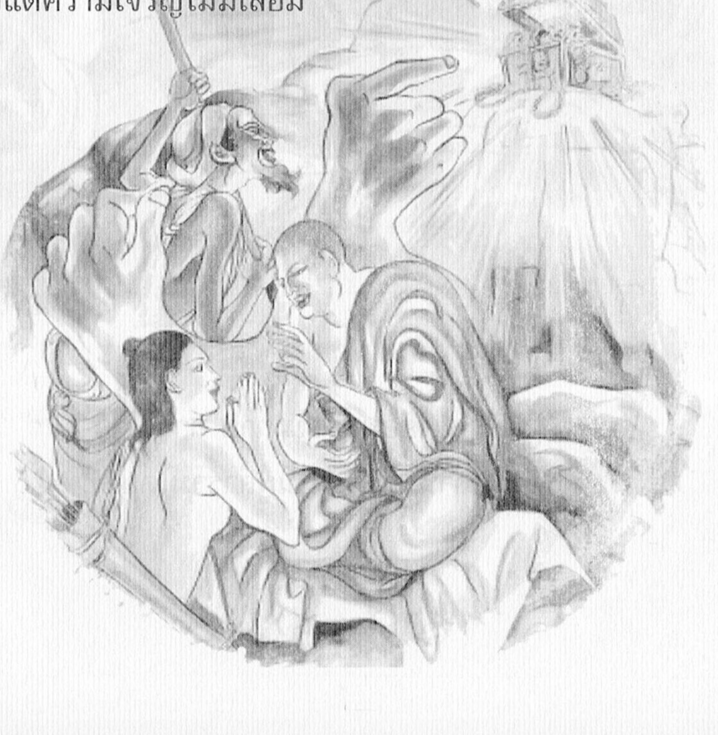
ผู้มีปัญญาย่อมสำรวมกาย วาจา ใจ
ท่านเหล่านั้นชื่อว่าเป็นผู้สำรวมโดยแท้

บัณฑิต

1. ผู้ชี้ขุมทรัพย์

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...ปรารถนาจะบวช พระสารีบุตรจึงเป็นอุปัชฌาย์ผู้อุปสมบทและสอนธรรมะ พราหมณ์เป็นผู้ว่าง่ายเชื่อฟังคำสอนของพระสารีบุตรจนบรรลุอรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ถ้าพบวิญญูชนผู้คอยว่ากล่าวตักเตือนชี้ข้อบกพร่อง
เปรียบเสมือนผู้ชี้ขุมทรัพย์ให้ ควรคบหาคนเช่นนั้น
เพราะเมื่อคบหาคนเช่นนั้นแล้ว
จะมีแต่ความเจริญไม่มีเสื่อม

2. คนดีรัก คนชั่วเกลียด

พระสองรูป...บวชในสำนักของพระอัครสาวก แต่ประพฤติตนเป็นอลัชชี *(ผู้ไม่มียางอาย)* สร้างความมัวหมองแก่พระศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสให้พระอัครสาวกลงโทษแก่ภิกษุอลัชชีในสำนัก พร้อมตรัสภาษิตว่า

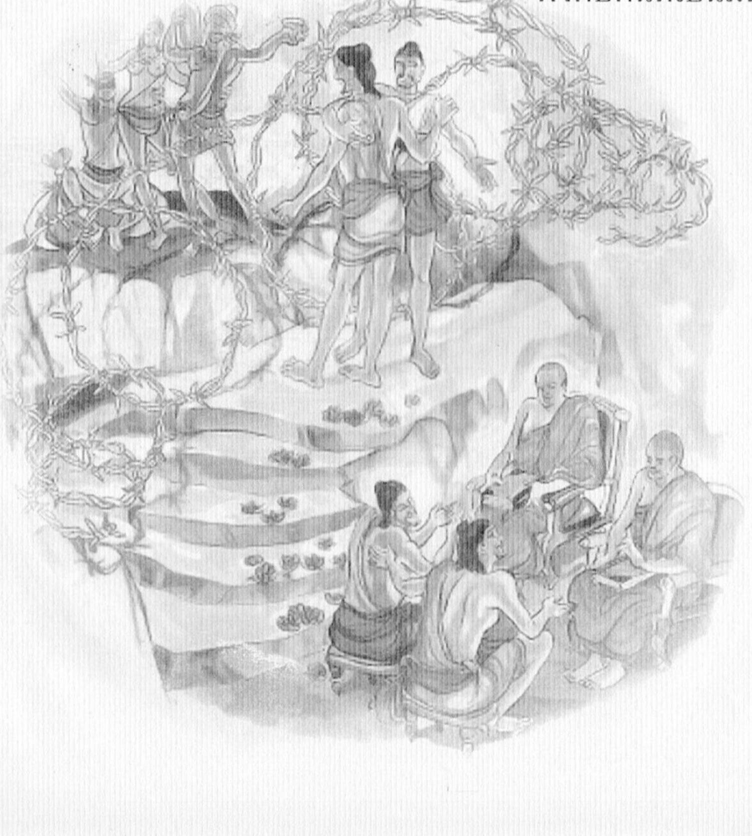
จงยอมตนให้บัณฑิตตักเตือนพร่ำสอน
และกีดกันจากความชั่ว
คนที่คอยสั่งสอนเช่นนี้
คนดีรัก แต่คนชั่วเกลียด

3. บุคคลที่ควรออกห่าง

พระเถระผู้หนึ่ง...ถือตัวว่าเป็นคนสนิทของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งยังมิได้ออกบวช เที่ยวด่าว่าพระอัครสาวกทั้งสองด้วยถ้อยคำรุนแรง พระพุทธเจ้าตรัสเตือนและกล่าวยกย่องพระอัครสาวกทั้งสองว่าเป็นบุคคลอันพึงคบ พร้อมตรัสภาษิตว่า...

ไม่พึงคบคนชั่วเป็นมิตร
ไม่สมาคมกับคนโฉดโหดร้าย
พึงคบหากัลยาณชน
พึงคบคนดีเป็นมิตร

4. สุขอันนิรันดร์

พระราชา...ทรงสละราชสมบัติเพื่อออกผนวชโดยมีเหล่าข้าราชบริพารตามเสด็จพันหนึ่ง ภายหลังพระอัครมเหสีพร้อมด้วยสตรีบริวารเป็นอันมากก็ออกผนวช พระราชาได้บรรลุอรหัตผลแล้วทรงเปล่งอุทานว่า "สุขหนอ สุขหนอ" ภิกษุทั้งหลายเข้าใจว่าท่านยังอาลัยในราชสมบัติ พระพุทธเจ้าจึงตรัสถามถึงเหตุนั้น แจ้งเหตุนั้นแล้วจึงทรงตรัสภาษิตว่า...

ผู้อิ่มเอิบในธรรม
มีใจสงบ ย่อมอยู่เป็นสุข
บัณฑิตย่อมยินดีในธรรม
ที่พระอริยเจ้าแสดงไว้แล้ว

5. จะเป็นพุทธะต้องขัดเกลาตน

บัณฑิตสามเณร...ผู้มีอายุได้เพียง ๗ ขวบ เป็นศิษย์ในสำนักของพระสารีบุตร ในระหว่างเดินทาง เห็นคนไขน้ำเข้านา เห็นช่างศร เห็นช่างไม้ จึงคิดว่าตนควรฝึกตนเองโดยการบำเพ็ญ บัณฑิตสามเณรสามารถบรรลุอรหัตผลได้โดยง่าย พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

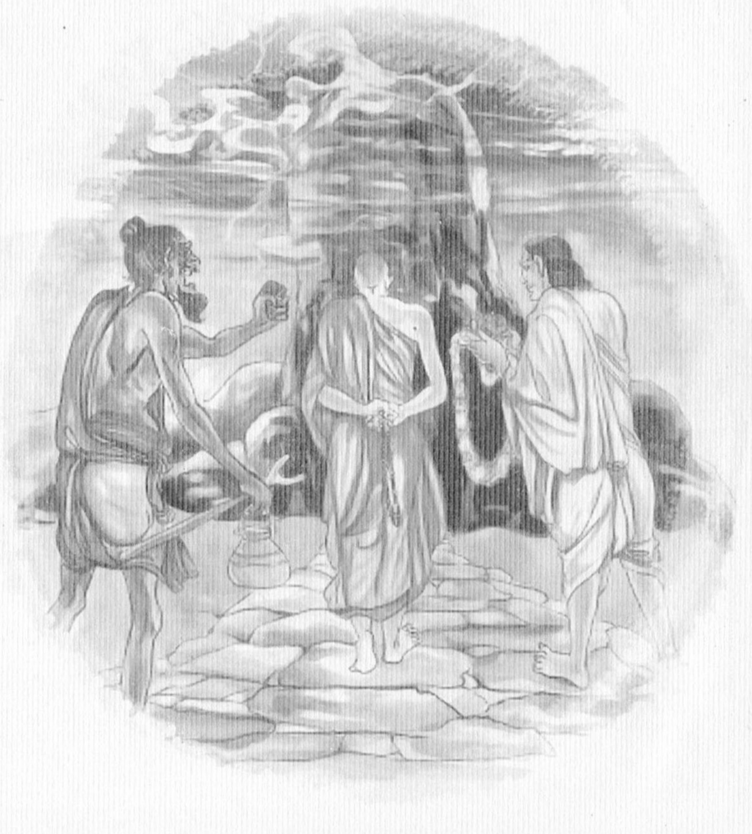
ชาวนาออกแรงไขน้ำเข้านา
ช่างศรออกแรงดัดลูกศร
ช่างไม้ออกแรงถากไม้
บัณฑิตย่อมขัดเกลาตน

6. ไม่หวั่นไหว

พระเถระผู้หนึ่ง...เป็นภิกษุร่างเล็กดุจเด็กน้อย ทำให้ถูกภิกษุและสามเณรอื่นล้อเลียนอยู่เป็นนิจ แต่พระเถระก็ไม่โกรธ พระพุทธเจ้าทรงทราบความแล้วจึงตรัสภาษิตว่า...

ขุนเขาไม่สะเทือนเพราะแรงลมฉันใด
บัณฑิตก็ไม่หวั่นไหวเพราะคำนินทาสรรเสริญฉันนั้น

7. ใจสงบบรรลุธรรม

ภิกษุ ๔ รูป...ทำความเดือดร้อนให้เกิดแก่นางกาณา นางมีจิตใจขุ่นมัวเศร้าหมอง พระศาสดาได้แสดงธรรมให้นางมีจิตใจผ่องใส บรรลุพระโสดาบันแล้ว ภายหลังพระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ห้วงน้ำลึก ใส สะอาด สงบ ฉันใด
บัณฑิตฟังธรรมแล้วย่อมมีจิตใจสงบฉันนั้น

8. เอาชนะกิเลส

พระพุทธเจ้า...ขณะจำพรรษาที่เมืองเวรัญชาพร้อมด้วยภิกษุ ๕๐๐ มารได้ดลใจให้ผู้นิมนต์ลืมอุปัฏฐาก ภิกษุทั้งหลายต้องอดอาหาร เครี่ยวกรำตลอดพรรษา ขณะเดียวกันเหล่าพวกกินเดน* ๕๐๐ คนในเมืองนั้น ต่างมีความหดหู่ อ่อนระโหย ระทมทุกข์ แต่เมื่ออาหารมีกินตามปกติ จึงออกอาการระริกระรี้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

สัตบุรุษยอมสละได้ในทุกสิ่ง
ไม่เพ้อพร่ำรำอาลัยในกามคุณ
ไม่ว่าอยู่ท่ามกลางทุกข์หรือสุข
บัณฑิตย่อมไม่แสดงออกซึ่งยินดียินร้าย
(สำรวมตน)

* กินเดน - เก็บขยะกินเป็นอาหาร

9. เสียสละกลับได้รับ

พระเถระผู้หนึ่ง...ออกบวชจนบรรลุอรหัตผลแล้วได้กลับไปโปรดบุตรและภรรยา บุตรออกบวชตามบิดาและได้บรรลุพระอรหัตผลตามภายหลังภรรยาจึงออกบวชในสำนักภิกษุณีและบรรลุอรหัตผลเช่นเดียวกัน ภิกษุโจษถึงเรื่องนี้กัน พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ไม่ควรทำชั่วเพราะเห็นแก่ตัวหรือคนอื่น
ไม่ควรปรารถนาบุตร ทรัพย์ ที่สวนไร่นา
หรือหาผลประโยชน์แก่ตนในทางมิชอบ
ควรมีศีล มีปัญญา ตั้งมั่นอยู่ในธรรม

10. นิพพานไม่ไกลเกินเอื้อม

ภิกษุ...โจษกันเรื่องการฟังธรรมของชนทั้งหลาย บางพวกก็ตั้งใจฟังธรรมเป็นอันดี บางพวกก็นั่งหลับสัปหงกไม่ตั้งใจฟัง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย
น้อยคนนักจักข้ามฝั่งไปได้
นอกนี้ก็ได้แต่วิ่งเลียบเลาะริมฝั่ง*

* ***เลียบเลาะริมฝั่ง*** *- ไปไม่พ้นจากการเวียนว่าย ซึ่งเวียนวนอยู่กับการเกิดตาย ในภูมิวิถี 6 คือ นรก, เปรต, อสูร, เดรัจฉาน, สวรรค์, มนุษย์โลก*

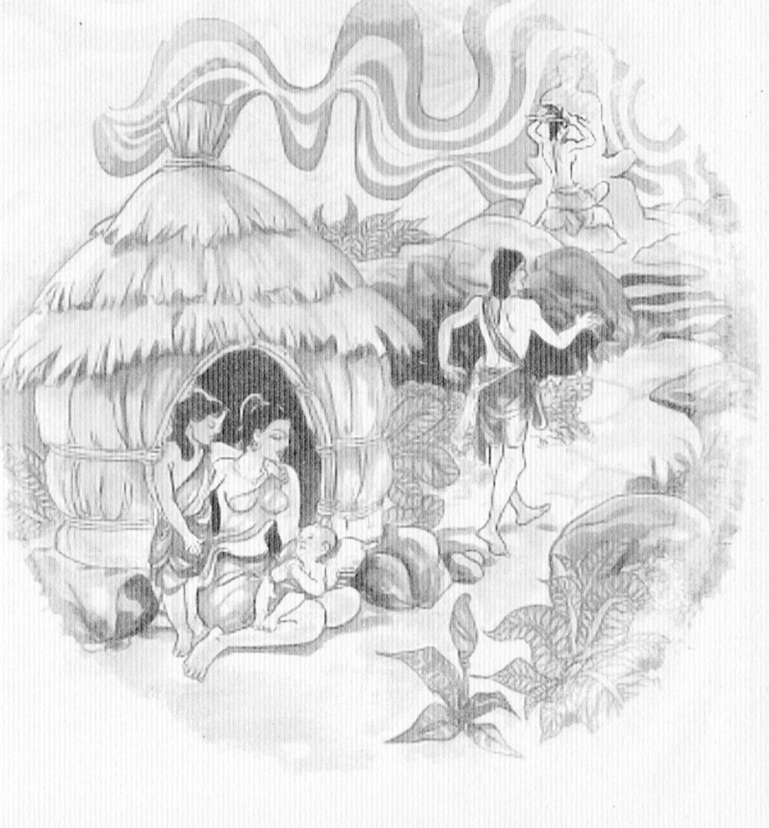

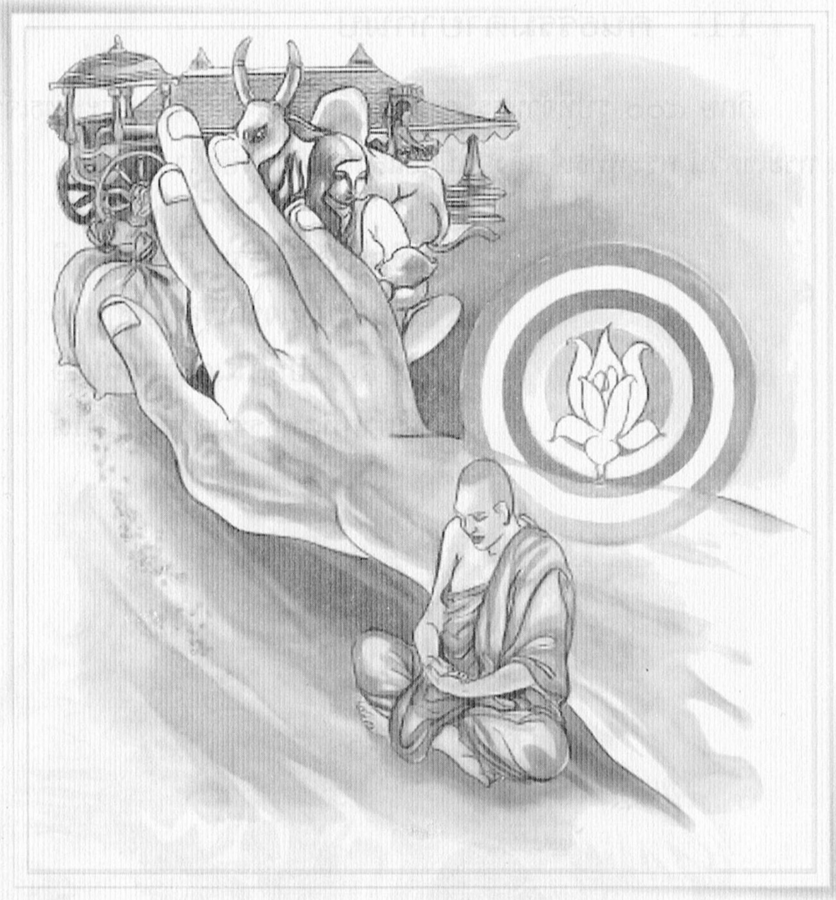
ผู้ประพฤติตามคำสอนที่ตถาคตกล่าวไว้แล้ว
จักข้ามห้วงแห่งมารที่ข้ามได้แสนยาก
บรรลุถึงฝั่งคือนิพพานได้

11. คนธรรมดายากพบ

ภิกษุ ๕๐๐ รูปที่จำพรรษา ณ แคว้นโกศล ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ พระเชตวัน พระพุทธเจ้าเล็งอุปนิสัยแล้วจึงตรัสภาษิตว่า...

บัณฑิตพึงละอธรรม สั่งสมบารมี
เมื่อละบ้านจากเรือนออกบวช
ก็ควรยินดีในความสันโดษ
ซึ่งยากที่คนธรรมดาจะยินดีได้

บัณฑิตพึงละกามคุณ
สลัดอาลัยหมดสิ้น ทำตนให้บริสุทธิ์
ปราศจากเครื่องเศร้าหมอง

ชนเหล่าใดอบรมจิตในธรรมที่จะนำไปสู่การตรัสรู้
ไม่ยึดมั่น ยินดีในความปล่อยวาง
ท่านเหล่านั้นเป็นพระอรหันต์ สงบ สว่าง
เข้าถึงพระนิพพานแล้วในโลกนี้

ตามรอยบาท

1. ไม่ใช่ปาฏิหาริย์

พระพุทธเจ้า...เสด็จนครเวสาลีเพื่อขจัดเภทภัย ได้ให้พระอานนท์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ทั่วพระนคร ภัยทั้งหลายก็หมดสิ้นไปในบัดดล การณ์ทั้งหลายนี้ยังผลให้พระราชา ชาวเมือง และพรหมเทวดาทั้งหลายพากันเลื่อมใสพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่าปาฏิหาริย์ที่เกิดขึ้นหาได้เกิดแต่อำนาจของพรหมและเทวดาทั้งหลายไม่ หากแต่เกิดจากการบริจาคทานในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุนั้นจึงยังผลให้เกิดปาฏิหาริย์ขึ้น พร้อมตรัสภาษิตว่า...

ถ้าเห็นว่าจะได้สุขอันยิ่งใหญ่
ด้วยการสละสุขอันเล็กน้อย *
ผู้ฉลาดพึงสละสุขอันเล็กน้อยเสีย
เพื่อเห็นแก่สุขอันยิ่งใหญ่ *

* ***สุขอันเล็กน้อย*** *- สุขจากเสพในกามคุณ (รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส)*
* ***สุขอันยิ่งใหญ่*** *- สุขเกษมจากภายในคือนิพพานแห่งตน และเป็นประโยชน์ต่อมหาชน*

2. หยุดจองเวร

นางกุมาริกา...มักกินไข่ของสัตว์ทั้งหลาย วันหนึ่งได้กินไข่ไก่ แม่ไก่นั้นผูกอาฆาตจองเวรที่นางกินไข่ของตน จึงกลับชาติมาเกิดเป็นแมวกินไข่ของนางที่กลับชาติมาเกิดเป็นแม่ไก่บ้าง ทั้งสองได้กระทำจองเวรกันดั่งนี้ถึง ๓ ชาติ จนที่สุดผู้หนึ่งเกิดเป็นสตรี ผู้หนึ่งเกิดเป็นนางยักษ์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ใดปรารถนาสุขแก่ตน
โดยก่อทุกข์ให้ผู้อื่น
ผู้นั้นมักเกี่ยวพันด้วยเวรไม่จบสิ้น
ไม่พ้นจากการถูกจองเวรไปได้

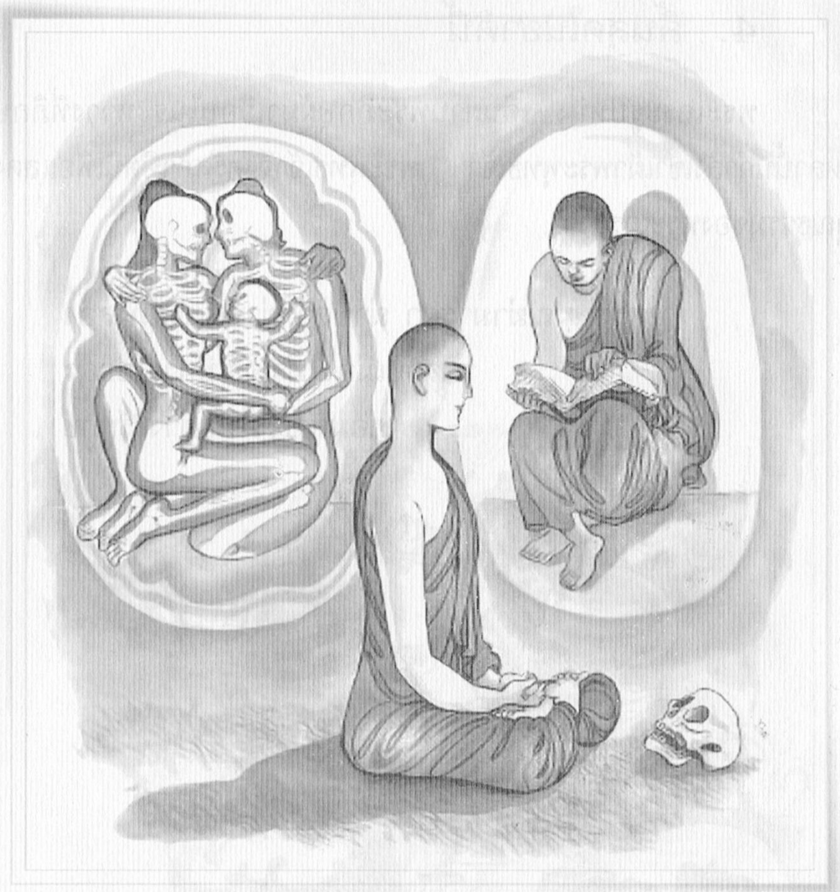
3. รู้ตัวด้วยสติ

ภิกษุรูปหนึ่ง...มัววุ่นวายกับการทำรองเท้าไม้ ละเลยวัตรปฏิบัติ ภิกษุอื่นตำหนิแล้วทูลต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสภาษิตว่า...

สิ่งที่ควรทำ ไม่ทำ
สิ่งที่ไม่ควรทำ กลับทำ
อาสวะย่อมเจริญแก่เขาเหล่านั้น
* ผู้ที่สำคัญตัว มัวประมาท

** **ผู้ที่สำคัญตัว** - คนเย่อหยิ่ง จองหอง ลำพองตน คนอวดดีอวดเด่น*

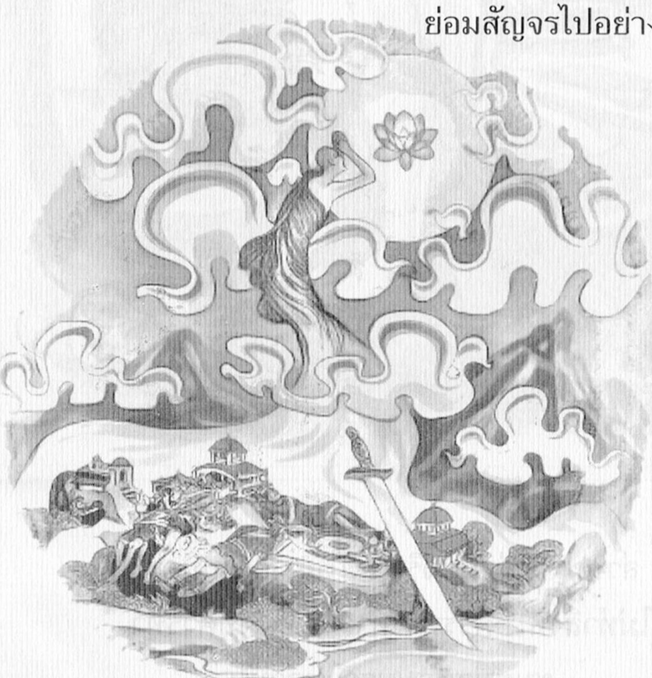

ส่วนชนเหล่าใดเจริญสติในกายเป็นนิตย์
ไม่ทำสิ่งที่ไม่ควรทำ ทำเฉพาะสิ่งที่ควรทำ
ชนผู้มีสติสมบูรณ์เหล่านั้น
อาสวะมีแต่จะหมดไป

4. สิ้นสุดในชาตินี้

พระเถระรูปหนึ่ง...เดินผ่านพระภิกษุผู้มาเยือนในระหว่างที่ภิกษุเหล่านั้นกำลังเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตนี้เพื่อแสดงคุณธรรมของพระเถระว่า...

พราหมณ์ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่ากษัตริย์ทั้งสอง*
ทำลายเมือง ฆ่าเจ้าเมืองเสียแล้ว
ย่อมสัญจรไปอย่างไร้ทุกข์

* *ฆ่ามารดา* คือ ฆ่าตัณหา
ฆ่าบิดา คือ ฆ่าความถือตัว เย่อหยิ่ง ทะนงตน
ฆ่าพระราชาทั้งสอง คือ ความเห็นว่าเที่ยงและความเห็นว่าขาดสูญ
ทำลายเมือง คือ ขจัดอายตนะ
ฆ่าเจ้าเมือง คือ ฆ่าราคะ ความกำหนัด ยินดี

พราหมณ์ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่ากษัตริย์ทั้งสอง
ทำลายเส้นทางของ 5 พยัคฆ์
ย่อมสัญจรไปอย่างปลอดภัย

** เส้นทางของ 5 พยัคฆ์*

คือ นิวรณ์ 5 ประกอบด้วย

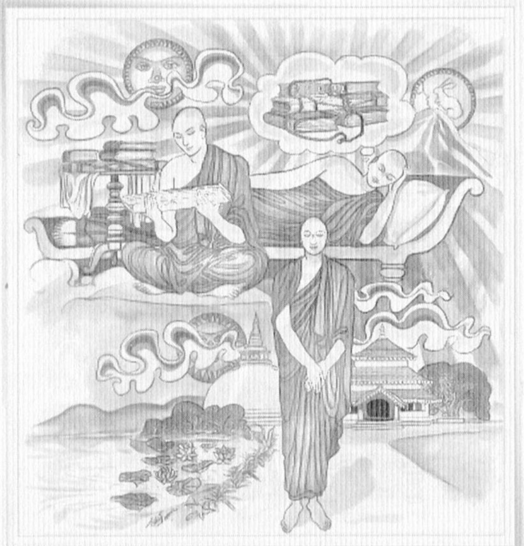
1. ความพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส 2. ความเกลียดชัง อาฆาตพยาบาท
3. ความง่วงเหงาหาวนอน 4. ความฟุ้งซ่าน 5. ความลังเลสงสัย

5. อานุภาพแห่งตรัยรัตน์

เด็กคนหนึ่ง...นอนใต้เกวียนเพียงผู้เดียวยามค่ำคืน ยักษ์ปรารถนาจะจับเด็กกินเสีย แต่เด็กนั้นเจริญพุทธานุสติทำให้ยักษ์ทำอันตรายมิได้ พระราชาทราบความนั้นแล้วได้กราบทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

พระสาวกผู้รำลึกถึงพระพุทธคุณ
เป็นนิจศีลทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

พระสาวก ผู้รำลึกถึง
พระธรรมคุณเป็นนิจศีล
ทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

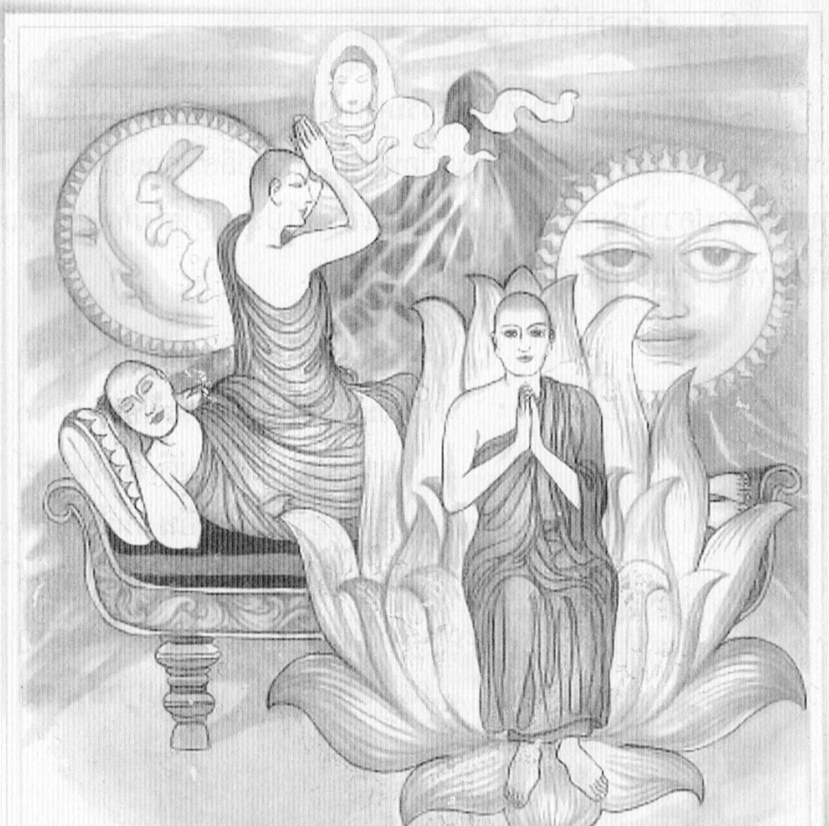
พระสาวก ผู้ระลึกถึง
พระสังฆคุณเป็นนิจศีล
ทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

พระสาวก ผู้รำลึกถึง
สภาพเป็นจริงของร่างกาย
เป็นนิจศีลทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

พระสาวก ผู้มีใจยินดี
ในความไม่เบียดเบียน
เป็นนิจศีลทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

พระสาวกของพระโคดมพุทธเจ้า
ผู้มีใจยินดีในภาวนา*
เป็นนิจศีลทั้งกลางวันกลางคืน
ตื่นดีแล้วในกาลทุกเมื่อ

** ภาวนา* - *การอบรมบ่มจิต*

6. ย่ำอยู่กับทุกข์

ภิกษุรูปหนึ่ง...ปฏิบัติพระกรรมฐานในป่า ตอนกลางคืนได้ยินเสียงมหรสพในกรุงไพศาลี เกิดความเบื่อหน่ายในการปลีกวิเวกของตน รุกขเทวดาทราบความจึงกล่าวเตือนให้ปลีกวิเวกต่อไป ภายหลังภิกษุได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

การสละโลกียวิสัยออกบวช ก็ยาก
การจะยินดีในเพศบรรพชิต ก็ยาก
การครองเรือนไม่ดี ก็เป็นทุกข์
การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก็เป็นทุกข์
ท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏ ก็เป็นทุกข์
เพราะฉะนั้น ไม่ควรท่องเที่ยวในสังสารวัฏ
และไม่ควรแสวหาความทุกข์ใส่ตน

7. ธรรมยาตรา

พระอานนท์...ถามถึงความเคารพนับถืออันเกิดแก่จิตตคฤหบดีว่า จักเกิดเฉพาะเมื่อเข้าสู่สำนักพระพุทธเจ้า หรือเกิดแม้เข้าสู่สำนักอื่น พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ไม่ว่าถิ่นฐานย่านใด
คนทั้งหลายต่างชื่นชมบูชา
ผู้สมบูรณ์ด้วยศรัทธาและศีล
เพียบพร้อมด้วยยศและโภคทรัพย์

8. พลานุภาพแห่งบุญ

บุตรสาว...ของอนาถบิณฑิกเศรษฐีนิมนต์พระศาสดามารับภัตที่เรือน นางจุดธูปเครื่องหอมนิมนต์พระพุทธเจ้าทั้งที่อยู่ห่างกัน ๑๒๐ โยชน์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสปฏิเสธการนิมนต์ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี อนาถบิณฑิกเศรษฐีมีความสงสัยว่าบุตรสาวจักนิมนต์พระศาสดาได้อย่างไรอยู่ไกลขนาดนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

คนดีย่อมปรากฏเด่น
เหมือนภูเขาหิมพานต์
คนไม่ดีแม้อยู่ใกล้ก็ไม่ปรากฏ
เหมือนลูกศรที่เล่นอยู่ในความมืด

9. ทางสงบ

ภิกษุผู้หนึ่ง...ถือเอาการนั่ง เดิน ยืน แต่เพียงลำพัง ไม่คบค้าภิกษุอื่น ภิกษุทั้งหลายโจษขานกันถึงกิริยาของภิกษุผู้นี้ พระพุทธเจ้าตรัสชมเชยพระภิกษุรูปนี้พร้อมกล่าวภาษิตว่า...

ภิกษุพึงเสพที่นั่งสันโดษ
ที่นอนสันโดษ พึงเป็นผู้สันโดษ
ไม่เกียจคร้านท่องไปอย่างสันโดษ
เคี่ยวกรำตน เป็นผู้ยินดียิ่งในถิ่นวิเวก

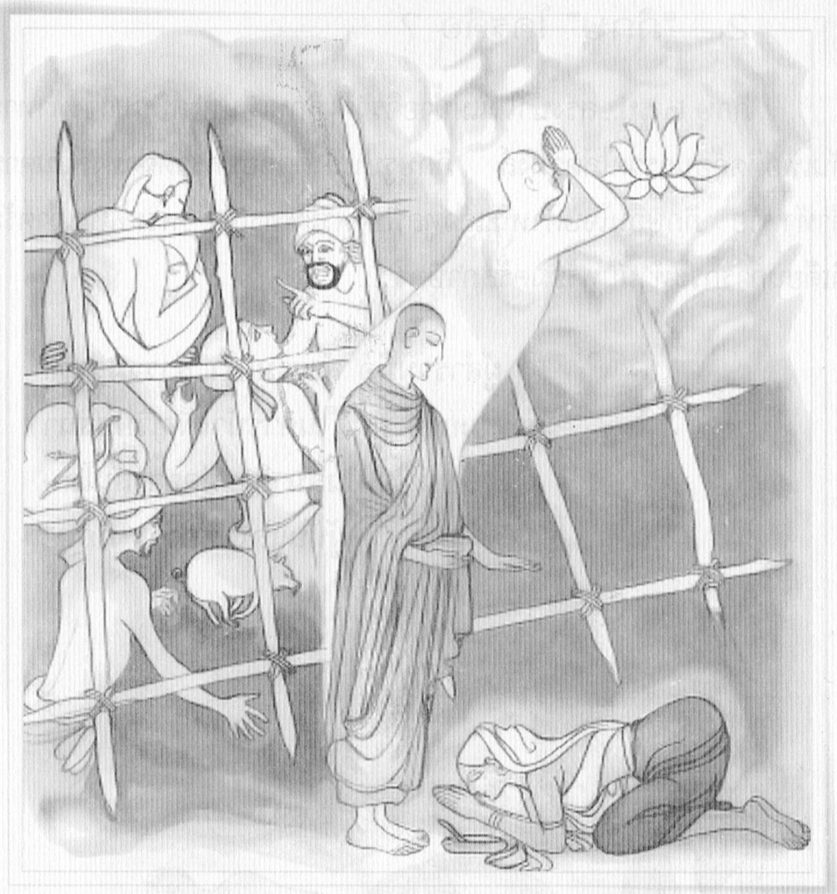
ภิกษุ

1. สิ่งควบคุมยากที่สุดในโลก

ภิกษุ ๕ รูป...สำรวมอายตนะกันคนละประการ โต้เถียงกันว่าใครควบคุมได้ยากกว่ากัน พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าอายตนะทั้งหลายควบคุมยากเท่ากันหมด แล้วกล่าวภาษิตว่า...

สำรวมทางตาเป็นความดี
สำรวมทางหูเป็นความดี
สำรวมทางจมูกเป็นความดี
สำรวมทางลิ้นเป็นความดี

สำรวมทางกายเป็นความดี
สำรวมทางวาจาเป็นความดี
สำรวมทางใจเป็นความดี
ภิกษุผู้สำรวมทุกทาง ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

2. "ภิกษุ" ใครคือ ?

ภิกษุ ๒ รูป...สรงน้ำในแม่น้ำอจิรวดี ภิกษุเห็นหงส์บินมาจึงท้าทายกันเพื่อดีดก้อนกรวดใส่ตาหงส์ ภิกษุรูปหนึ่งดีดก้อนกรวดฆ่าหงส์นั้นตามคำท้าทาย ภิกษุอื่นโจษตำหนิแล้วทูลฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสติเตียนการกระทำนั้นพร้อมตรัสภาษิตว่า...

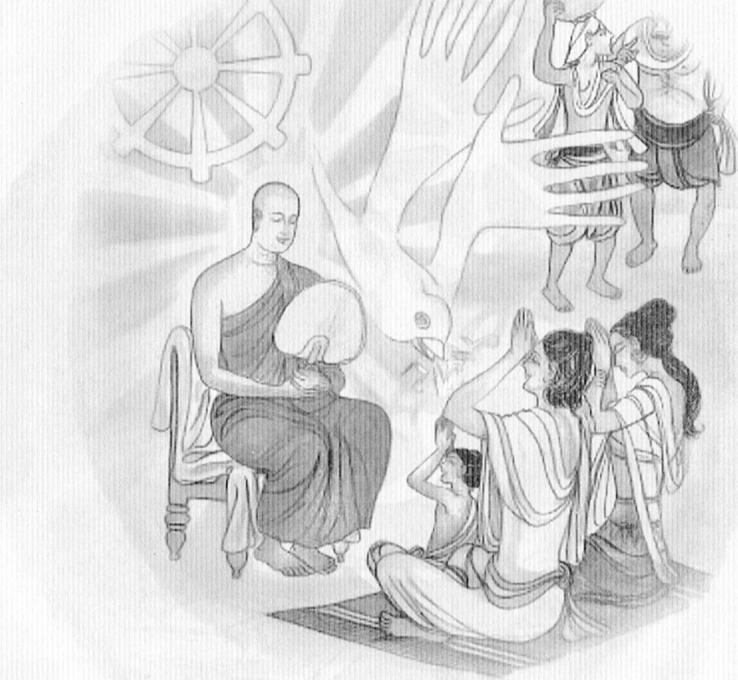
ผู้สำรวมมือ สำรวมเท้า สำรวมวาจา
สำรวมกาย ยินดีในการบำเพ็ญวิปัสสนา
มีใจเป็นสมาธิ อยู่อย่างสันโดษ
ผู้นั้นแลได้ชื่อว่า "ภิกษุ"

3. กรรมปาก

พระโกกาลิกะ...เที่ยวด่าว่าพระอัครสาวกทั้งสอง สุดท้ายทำให้ถูกธรณีสูบไปเกิดในนรก ภิกษุทั้งหลายโจษกันถึงการกระทำบาปอันยิ่งใหญ่และวิพากษ์ถึงแดนเกิดว่าสมกับกรรมที่ได้กระทำต่อพระอัครสาวกทั้งสองแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ภิกษุผู้สำรวมวาจา
พูดด้วยปัญญา มีความสุภาพ
ถ้อยคำของภิกษุนั้นนับว่าไพเราะโดยแท้

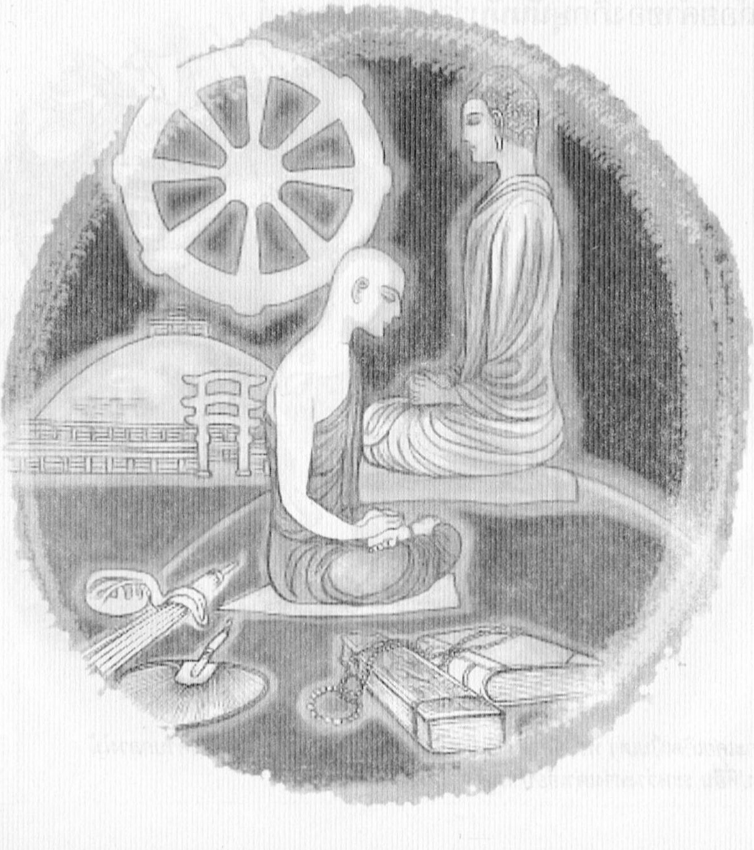

พระโกกาลิกะเคยเกิดเป็นเต่า พระอัครสาวกเกิดเป็นนก นกทั้ง ๒ คาบปลาย เต่าคาบกลางไม้ แล้วบินพาไปที่อื่น ระหว่างทางเต่าเอ่ยปากพูดทำให้ตกลงไปตาย.

4. รากธรรมหยั่งลึก

พระธรรมาราม...ได้ยินว่าพระศาสดาจักปรินิพพานในอีกสี่เดือน จึงพยายามบำเพ็ญไม่เข้าสู่สำนักของภิกษุใด ภิกษุโจษกันแล้วทูลฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าสอบความแล้วตรัสสรรเสริญพระธรรมาราม พร้อมตรัสภาษิตว่า...

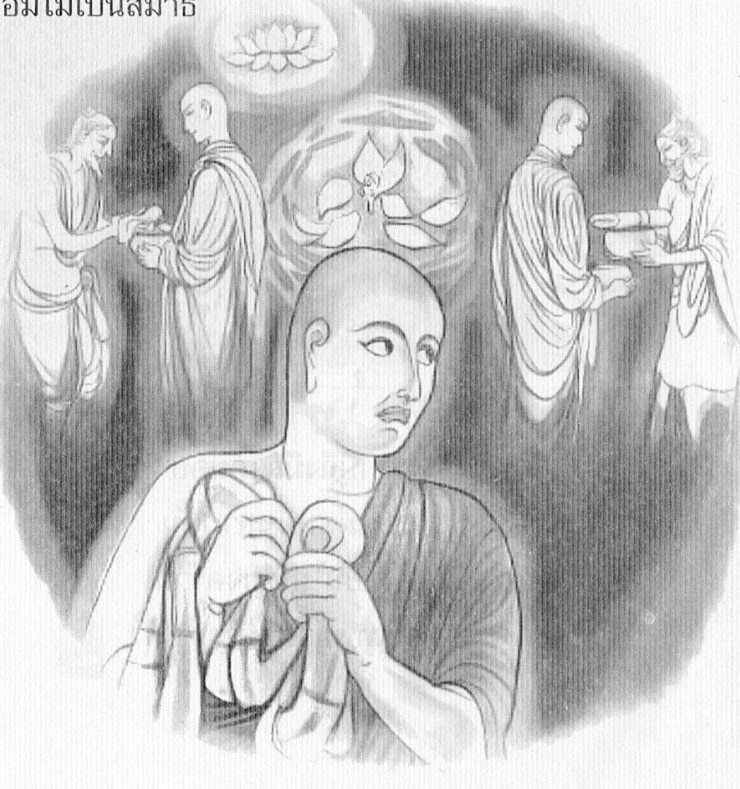
ภิกษุผู้อยู่ในธรรม ยินดีในธรรม
พิจารณาธรรม รำลึกถึงธรรมเสมอ
ย่อมไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม

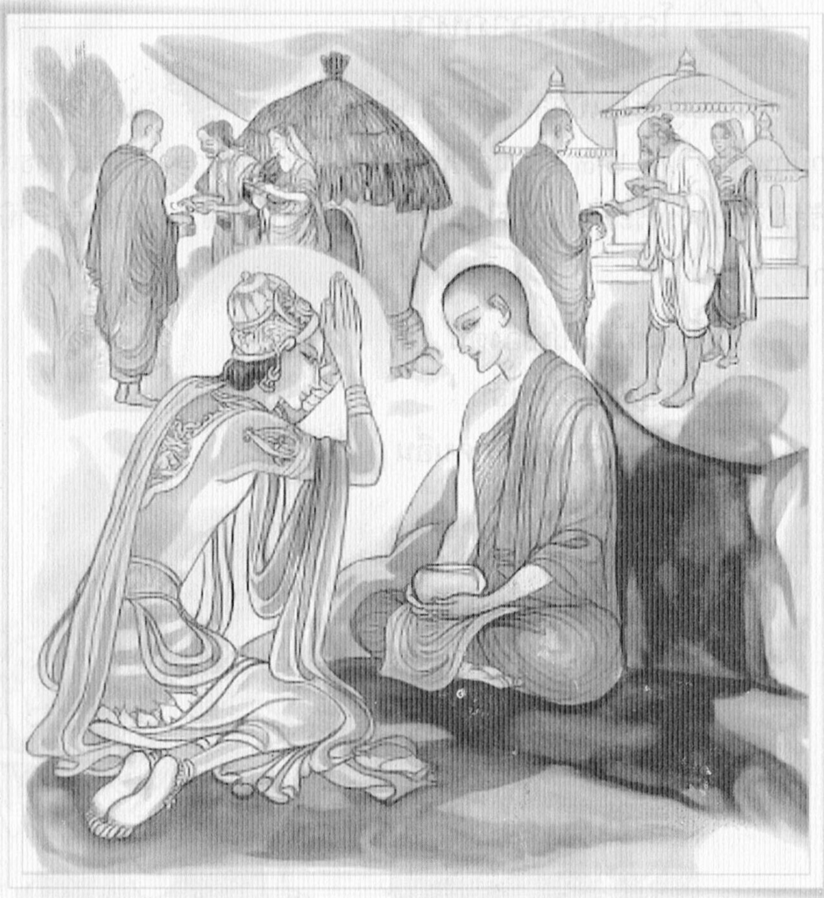

5. โลภมากลาภหาย

ภิกษุผู้หนึ่ง...เป็นสหายกับภิกษุลัทธิพระเทวทัต ได้ไปอาศัยในสำนักพระเทวทัต ๒-๓ วัน แล้วกลับมายังสำนักพระศาสดา พระพุทธเจ้าตรัสติเตียนการกระทำดุจยินดีในลัทธิพระเทวทัตนั้น จากนั้นจึงตรัสภาษิตว่า...

ไม่พึงดูหมิ่นลาภของตน
ไม่พึงริษยาลาภคนอื่น
เมื่อภิกษุมัวริษยาลาภคนอื่น
ใจย่อมไม่เป็นสมาธิ

ภิกษุถึงมีลาภน้อย
แต่ไม่ดูหมิ่นลาภนั้น
ทั้งขยันไม่เกียจคร้าน
ทวยเทพย่อมชื่นชมไปทั่ว

6. ไม่ใช่ของๆ เรา

พระพุทธเจ้า...เสด็จไปโปรดพราหมณ์ผู้หนึ่งระหว่างที่กำลังบริโภคอาหาร นางพราหมณีเห็นพระศาสดารู้ว่าจะมาโปรด นางเกิดความตระหนี่จึงยืนบังไว้มิให้สามีเห็น เมื่อสามีเห็นฉัพพรรณรังสีจึงถวายภัตที่ยังไม่บริโภคครึ่งหนึ่งแก่พระศาสดา พราหมณ์เกิดความยินดีที่พระศาสดารับภัตนั้นโดยมิรังเกียจว่าเป็นของเหลือเดนจากตน จากนั้นพราหมณ์ได้ทูลถามพระศาสดาว่าบุคคลเช่นไรเรียกว่าภิกษุ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ไม่ยึดติดโดยประการทั้งปวง
ว่า "นั่นของเรา" "นี่ของเรา"
ไม่ว่ารูปหรือนามใดๆ
เมื่อไม่มีก็ไม่เศร้าหมอง
เขาผู้นั้นเรียกได้ว่า"ภิกษุ"

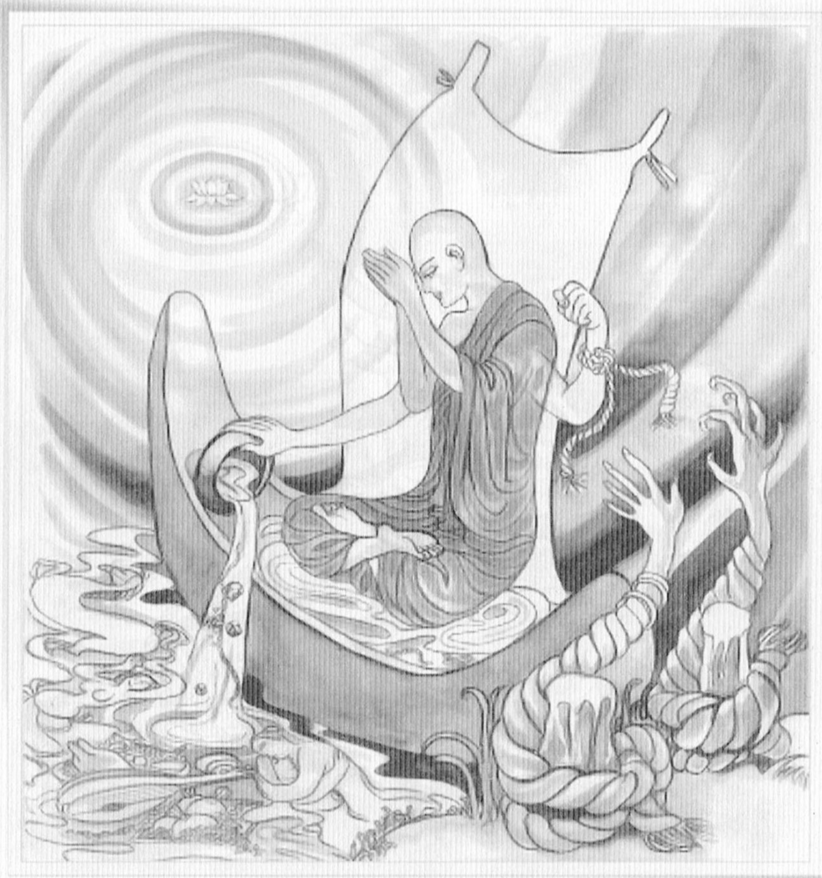

7. ฉลาดบำเพ็ญ

พวกโจร...เข้าปล้นเรือนของเศรษฐีผู้เป็นนางอุบาสิกาผู้หนึ่ง ขณะนั้นนางกำลังฟังธรรม แม้นางทาสจะมาป่าวร้องเท่าใดว่าเรือนถูกปล้น นางก็ไม่สนใจ โจรเกิดความศรัทธาพาให้บริวารทั้งหลายออกบวชในสำนักของพระเถระผู้เป็นบุตรของนางนั้น เมื่อโจรทั้งหลายบวชแล้วพระเถระได้พาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ภิกษุผู้อยู่ด้วยเมตตา
เลื่อมใสในพุทธศาสนา
ย่อมรู้กระจ่างทางสงบ
พบสุขในสังขารอันสงัด

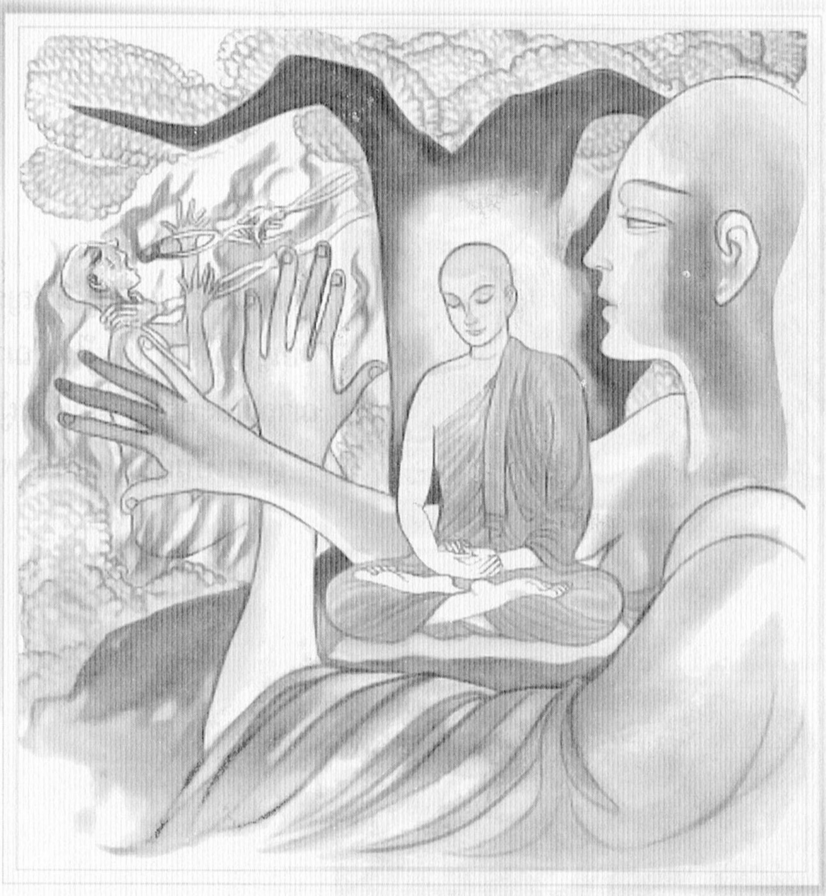

ภิกษุเธอจงวิดน้ำออกจากเรือนี้
เมื่อวิดน้ำออกหมดแล้ว เรือจักแล่นโดยไว
เมื่อทำลายราคะโทสะเสียแล้ว
เธอจักไปถึงพระนิพพานได้เร็วกว่านี้

จงตัดออก 5 ละทิ้ง 5
ทำให้เจริญเติบโต 5 พ้นเครื่องผูกพัน 5
ภิกษุจึงได้ชื่อว่า "ผู้พ้นฝั่ง"

** ตัดออก 5* *ได้แก่ สักกายทิฐิ, วิจิกิจฉา, สีลัพพตปรามาส, กามฉันทะ, พยาบาท*
ละทิ้ง 5 *ได้แก่ อุทธังภาคิยสังโยชน์ ๕ คือ รูปราคะ, อรูปราคะ, มานะ, อุทธัจจะ, อวิชชา*
ทำให้เจริญเติบโต 5 *ได้แก่ อินทรีย์ 5*
พ้นเครื่องผูกพัน 5 *ได้แก่ ราคะ, โทสะ, โมหะ, มานะ, ทิฐิ*

ภิกษุพึงเจริญภาวนาเถิดอย่ามัวประมาท
อย่าหมกมุ่นอยู่ในกามคุณ
อย่าได้เผลอ...กลืนกินก้อนเหล็กแดง (ทุศีล)
อย่าปล่อยให้ความทุกข์เผาผลาญเสียเอง
แล้วครวญคร่ำพิร่ำพิไรว่า "ทุกข์หนอ ทุกข์หนอ !"

** ภาวนา - อบรมจิตใจ*

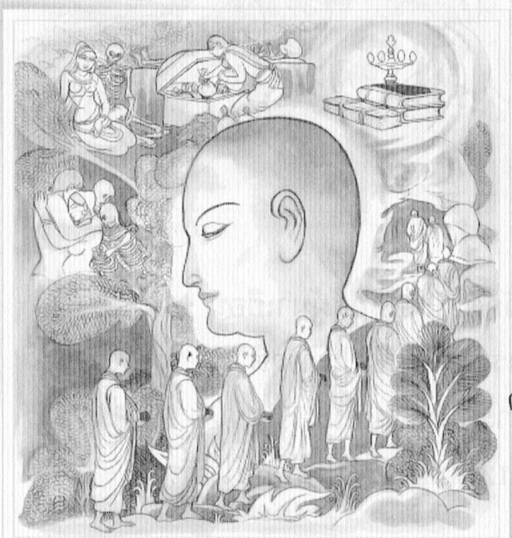
ฌาณไม่มี แก่ผู้ไม่มีปัญญา
ปัญญาไม่มี แก่ผู้ไม่มีฌาณ
ฌาณและปัญญามีอยู่ในผู้ใด
ผู้นั้นเป็นผู้อยู่ใกล้นิพพาน

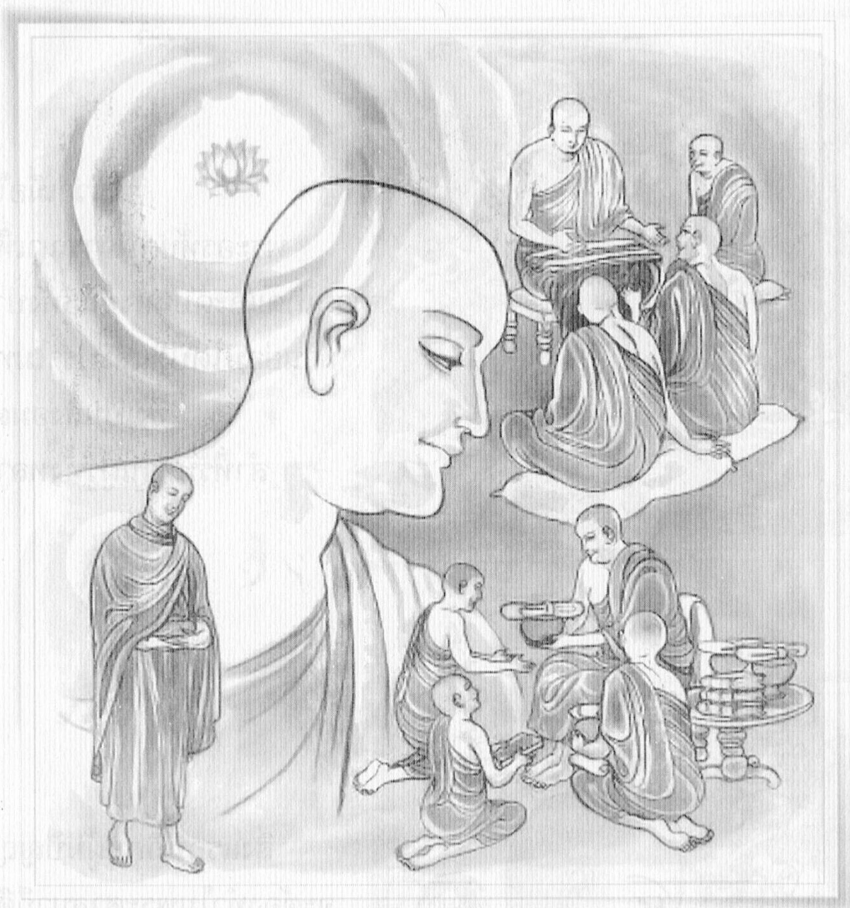
ภิกษุผู้ไปสู่ที่สงัด มีใจสงบ
เห็นแจ้งพระธรรมโดยชอบ
ย่อมได้รับความปิติ
ที่คนธรรมดาไม่เคยได้ลิ้มลอง

ไม่ว่าเมื่อใด
พระอรหันต์พิจารณาเห็น
ความเกิดและดับแห่งขันธ์ทั้งปวง
ท่านย่อมได้ปีติและปราโมทย์
ซึ่งเป็นสิ่งอมตะ
สำหรับท่านผู้รู้ทั้งหลาย

สิ่งแรกที่ภิกษุผู้มีปัญญา
จะต้องทำในพระศาสนาก็คือ
สำรวมอินทรีย์ มีใจสันโดษ
ระมัดระวังในระเบียบวินัย
คบกัลยาณมิตร ไม่เกียจคร้าน
ดำรงชีพอย่างสมณะ

ภิกษุนั้นพึงรู้จักต้อนรับขับสู้ผู้มาเยือน
ฉลาดในมรรยาททที่พึงประพฤติ
เพราะคุณธรรมนั้น
เธอจะพึงมีแต่ปลาบปลื้มยินดี หมดทุกข์ในที่สุด

8. หมดอาลัย

ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป...บำเพ็ญธรรมอยู่ในป่า เห็นดอกมะลิบานเวลาเช้าแล้วหลุดจากขั้วในเวลาเย็น จึงพยายามบำเพ็ญให้หลุดพ้นจากกิเลสราคะ ให้ได้ก่อนดอกมะลิหลุดจากขั้ว พระพุทธเจ้าเล็งเห็นโดยพระญาณจึงเปล่งฉัพพรรณรังสีไปปรากฏต่อหน้า แล้วตรัสภาษิตว่า...

กอมะลิสลัดช่อบาน
ที่เหี่ยวแห้งทิ้งไปฉันใด
ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงสลัด
ราคะและโทสะทิ้งไปฉันนั้น

9. สงบแท้

ภิกษุรูปหนึ่ง...เคยเกิดเป็นราชสีห์ บริโภคอาหารแล้วเข้าสู่ถ้ำนอนตลอด ๗ วัน เมื่อลุกขึ้นตรวจที่นอนหากเห็นว่าไม่เป็นระเบียบก็ลงโทษตัวเองโดยไม่บริโภคตลอด ๗ วัน หากที่นอนเป็นระเบียบก็จักชำเลืองทิศทั้งหลาย บรรลือสีหนาทแล้วออกหาอาหาร ชาตินี้จึงยังคงอุปนิสัยเดิมเป็นผู้สำรวมกายมือและเท้า ภิกษุนำเรื่องกราบทูลต่อพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้มีกายสงบ มีวาจาสงบ
มีใจสงบตั้งมั่น ละโลกามิสได้ *
ผู้นั้นเรียกว่าเข้าถึงสงบโดยแท้

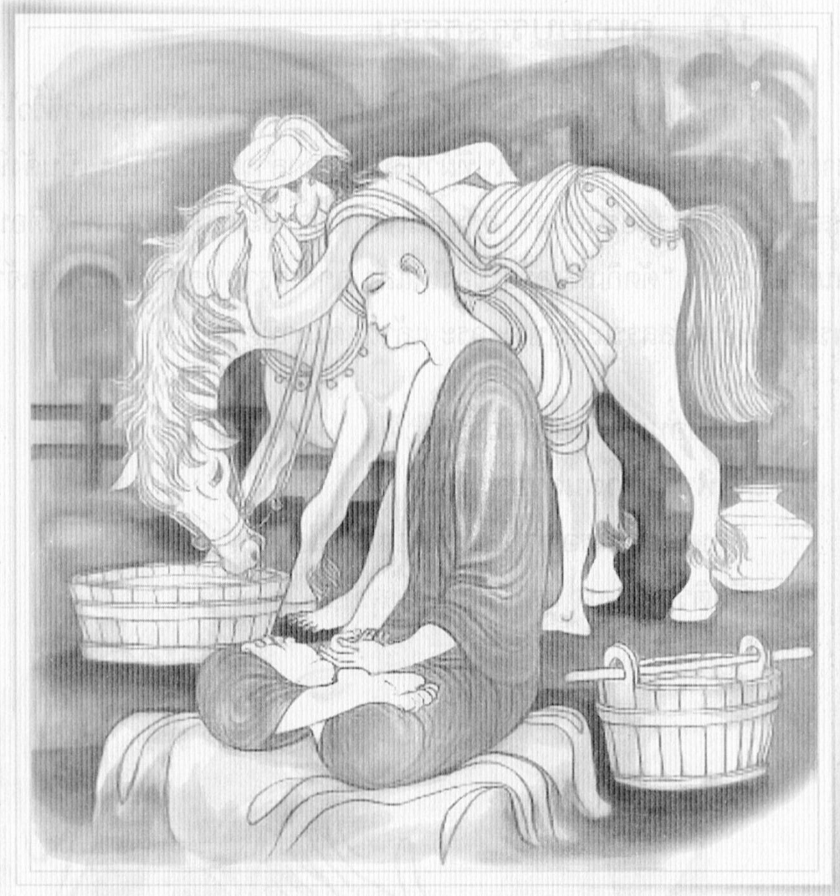
* *โลกามิส - เครื่องล่อใจให้ติดอยู่ในโลก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส*

10. อุบายบรรลุธรรม

ภิกษุรูปหนึ่ง...เดิมเป็นขอทานได้ออกบวช ทิ้งผ้านุ่งดุจผ้าขี้ริ้วไว้ชายป่า หากกระสันจะสึกก็จะไปที่ผ้านุ่งนั้นแล้วกล่าวเตือนตนเอง เป็นดังนี้หลายครั้งจนบรรลุอรหัตผล ภิกษุอื่นโจษกันว่าพระเถระตอกย้ำพร่ำเตือนตนด้วยถ้อยว่า “ตัดกิเลสเครื่องข้องได้แล้ว ๆๆ” กราบทูลฟ้องพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสสรรเสริญพระเถระ แล้วแสดงภาษิตว่า...

จงเตือนตนด้วยตนเอง
จงพิจารณาตนด้วยตนเอง
ภิกษุเอยถ้าเธอควบคุมตนเองได้
มีสติรอบคอบ เธอจักอยู่เป็นสุข

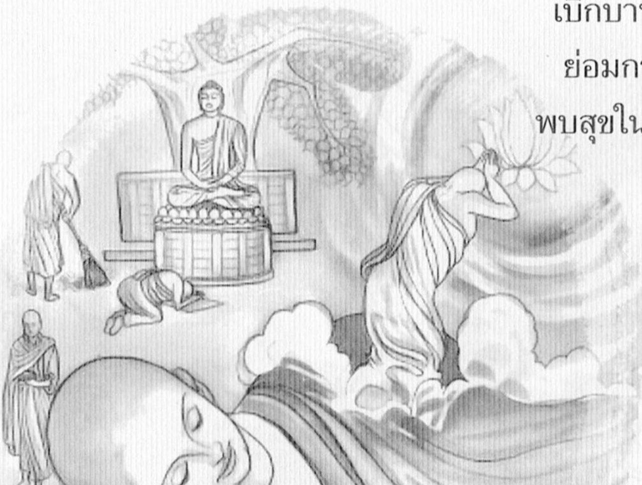

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนเป็นผู้นำแห่งตน
ฉะนั้น พึงควบคุมตน
เหมือนนายสารถีคุมม้าบนบังเหียน

11. เลื่อมใสในธรรม

พระเถระรูปหนึ่ง...เคยเกิดในตระกูลพราหมณ์ มีความต้องใจสรีระพระพุทธเจ้า ออกบวชเพื่อชมสรีระนั้น ไม่สนใจการบำเพ็ญ พระพุทธเจ้าจึงแสร้งขับไล่ไปเสีย พระเถระเกิดความเสียใจหมดอาลัยในชีวิต ต้องการจะกระโดดเหวฆ่าตัวตาย พระพุทธเจ้าเล็งเห็นอุปนิสัยอรหัตผลจึงแสดงองค์แล้ว ตรัสภาษิตว่า...

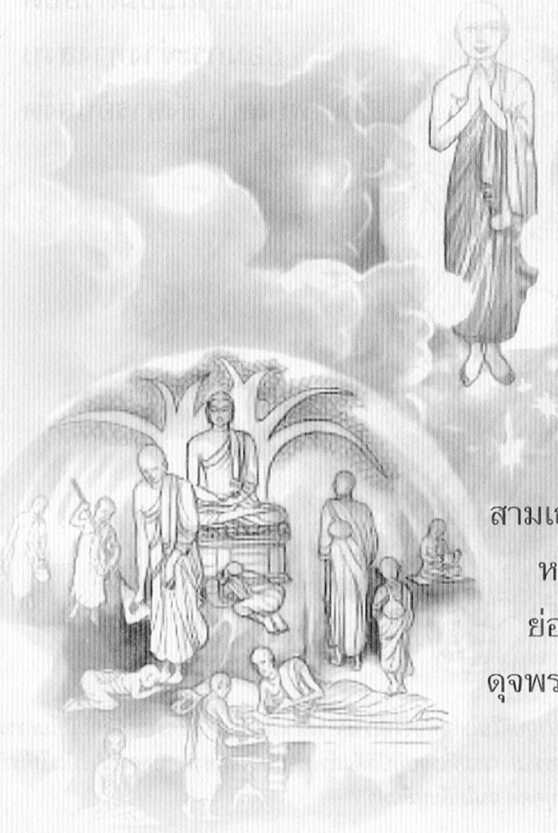
ภิกษุผู้เลื่อมใสในธรรม
เบิกบานเปี่ยมด้วยปีติ
ย่อมกระจ่างทางสงบ
พบสุขในสังขารอันสงัด

* ***เลื่อมใสในธรรม*** - *พระพุทธเจ้ามาอุบัติในโลกเพื่อชี้ให้เรามีดวงตาเห็นธรรม ให้ศรัทธาเลื่อมใสในธรรม ให้ตั้งมั่นอยู่ในธรรม ธรรมที่เราปฏิบัติดีแล้วเท่านั้นจึงจะพาเราหลุดพ้น มิใช่ให้เราไปยึดติดในตัวบุคคล จนไม่ลืมหูลืมตา*

12. ผู้ส่องสว่างแก่โลก

เมื่อพระเถระรูปหนึ่ง...เล็งเห็นชาติที่ตนเกิด อาศัยอยู่กับเศรษฐีซึ่งเป็นสหายกัน ในภายหลังต้องการโปรดเศรษฐี ซึ่งเศรษฐีนั้นได้มาเกิดเป็นบุตรของอุบาสกชื่อจูฬสุมนะ พระเถระบวชเณรให้จูฬสุมนะ สามเณรก็บรรลุอรหัตผลได้ในขณะปลงผมเสร็จนั้นเอง ภิกษุทั้งหลายไม่เห็นอานุภาพของสามเณรยังกล่าวจาบจ้วงทำกิริยาหยาบคาย พระพุทธเจ้ายังคุณของสามเณรให้ปรากฏแก่ภิกษุทั้งหลาย แล้วตรัสภาษิตว่า...

สามเณรแม้ยังอยู่ในวัยหนุ่ม
หากอุทิศตนเพื่อศาสนา
ย่อมยังโลกนี้ให้สว่างไสว
ดุจพระจันทร์พ้นเมฆ ฉะนั้น

สมณพราหมณ์

พราหมณ์ - เป็นวรรณะหนึ่งในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

พราหมณ์ - เป็นวรรณะหนึ่งในสี่วรรณะของสังคมอินเดีย เป็นผู้สืบทอดวิชาความรู้ในคัมภีร์ไตรเวท พิธีกรรม จารีต ประเพณี ศิลปะวัฒนะธรรม และคติความเชื่อต่างๆ ให้สืบทอดต่อไป

พราหมณ์ - ใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป แบ่งแยกเป็นนิกาย คือ
- พวกไศวนิกาย จะถือเพศ นุ่งขาว ห่มขาว ไว้มวยผม ถือศีล จริยาวัตรของพราหมณ์ มีครอบครัวได้ อยู่บ้าน หรือ เทวะสถาน ประจำลัทธินิกายแห่งตน
- อีกนิกายหนึ่งคือ ไวษณวะนิกาย จะไว้ผมเปียหรือมวยผม ถือเพศพรหมจรรย์ กินมังสวิรัติ ไม่ถูกต้องตัวสตรีเพศ นุ่งห่มสีขาว หรือสีต่าง ๆ และอาศัยอยูในเทวสถาน

พราหมณ์ - การบวชพราหมณ์ไม่ได้มีกฎปฏิบัติจำนวนมากเหมือนกับการบวชพระ โดยถือศีล 5 เป็นศีลปฏิบัติ สามารถมีภรรยาเพื่อมีทายาทสืบตระกูลพราหมณ์ต่อไปได้

พราหมณ์ - มีข้อห้ามตัดแต่งผม ต้องไว้ผมยาวแล้วมุ่นเป็นมวยไว้ที่ท้ายทอย เพราะตามหลักศาสนาเชื่อว่าบริเวณดังกล่าวเป็นที่อยู่ของเทวดา

พราหมณ์ - มีกิจประจำวันที่ต้องทำคือ นมัสการพระอาทิตย์ตามเวลาเช้า กลางวัน เย็น เพื่อเป็นการนำจิตวิญญาณกลับไปสู่พรหม

แต่ "สมณพราหมณ์"

ตามความหมายของพระพุทธเจ้ามิได้มีแค่นี้

มาดูกันว่าบุคคลเช่นไรที่พระพุทธองค์เรียกว่า "สมณพราหมณ์"

1. หยุดความคิดปรุงแต่ง

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...มักเรียกภิกษุว่า "พระอรหันต์" อยู่เนืองนิตย์ ภิกษุทั้งหลายมีความรังเกียจวาทะของพราหมณ์นั้นจึงไม่ไปสู่เรือนของพราหมณ์ พระพุทธเจ้ากล่าวกับภิกษุว่าหากไม่พึงใจคำของพราหมณ์ก็ไม่ต้องอาบัติ ส่วนภิกษุที่ยังมิแจ้งซึ่งพระนิพพานก็ให้รีบกระทำตนให้จบกิจพระศาสนาโดยเร็ว แล้วตรัสภาษิตว่า...

พราหมณ์ท่านจงละความใคร่
และหยุดความเชี่ยวกราก*(ตัณหา) เสีย*
เมื่อท่านรู้ความสิ้นไปแห่งสิ่งปรุงแต่งทั้งหลาย
ท่านถึงรู้สิ่งที่ไม่ปรุงแต่ง*(นิพพาน)*

2. ธรรม ๒ ประการ

ภิกษุ ๓๐ รูป...เข้าเฝ้าพระศาสดา พระสารีบุตรเห็นวิสัยพระอรหัตของภิกษุนั้นแล้ว จึงกล่าวถามปัญหาพระพุทธเจ้าว่า ธรรม ๒ ประการเป็นไฉน พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่าธรรม ๒ ประการคือ สมถะและวิปัสสนา แล้วตรัสภาษิตว่า...

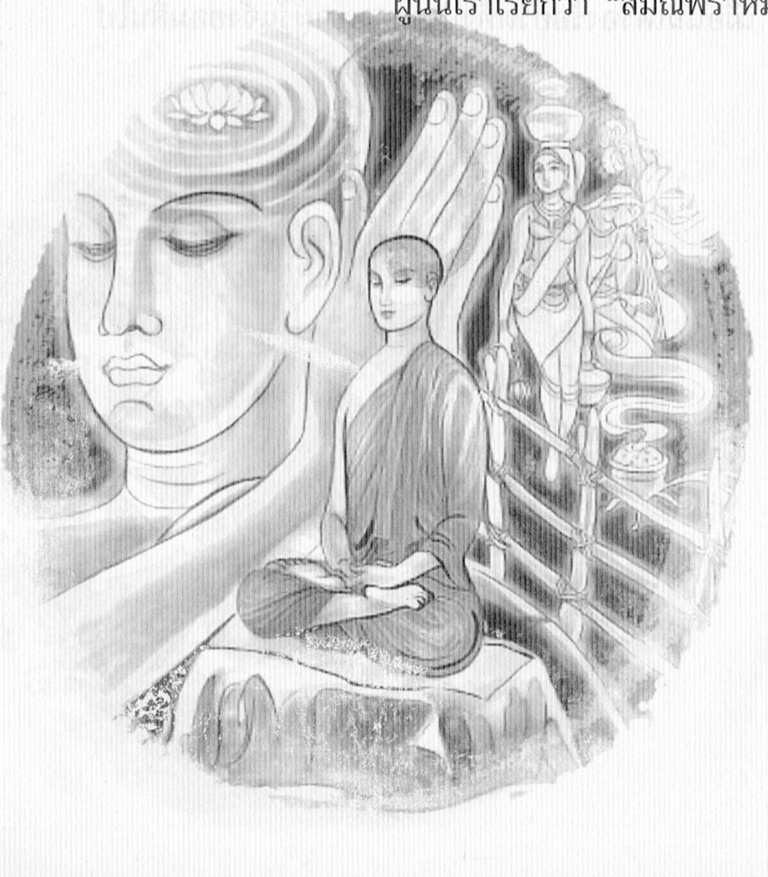
เมื่อใดพราหมณ์ข้ามถึงฝั่งโน้น *(นิพพาน)*
ด้วยการปฏิบัติธรรมทั้งสอง *(สมถะและวิปัสสนา)*
เมื่อนั้นเครื่องร้อยรัดทั้งปวงของเขาผู้รู้แจ้งย่อมสิ้นไป

3. หมดสงสัย

มาร...ได้ปลอมตัวเป็นบุรุษ มีความข้องใจถามพระพุทธเจ้าว่าสิ่งที่พระองค์เรียกว่า "**ฝั่ง**" หมายถึงอะไร ? พระพุทธเจ้าไม่ตอบปัญหาของมาร หากกล่าวภาษิตว่า...

ผู้ใดหมดข้อสงสัยแล้วทั้งสองฝั่ง
คือฝั่งนี้*(โลกียะ)* และฝั่งโน้น*(โลกุตตร)*
ไม่กระวนกระวายใจ เป็นอิสระ
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

4. สำเร็จด้วยการบำเพ็ญ

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...ได้ยินพระพุทธเจ้าเรียกภิกษุว่า"สมณพราหมณ์" แต่ตนนั้นถือตัวว่าเป็นพราหมณ์แท้โดยชาติและโคตร ควรที่พระพุทธเจ้าควรเรียกตนว่าสมณพราหมณ์บ้าง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ใดบำเพ็ญฌาน ปราศจากกิเลส
อยู่สันโดษ หมดกิจที่จะพึงทำ*
หมดอาสวะ ลุถึงจุดหมายปลายทางแล้ว
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

* ***หมดกิจที่จะพึงทำ*** - *กิจทางโลกคือ การทำมาหากินเพื่อหาเงินเลี้ยงชีวิตและครอบครัว ส่วนกิจทางธรรมก็คือ ขัดเกลาตน อบรมจิต สามารถสละเวลาเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้าง*

5. สว่างทั่วทั้งทิวาราตรี

พระอานนท์...แลเห็นรัศมีของพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงเครื่องราชฯ รัศมีของพระรูปหนึ่งยามเข้าฌาน รัศมีของพระจันทร์ รัศมีของพระอาทิตย์ และรัศมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอานนท์แลเห็นรัศมีของพระพุทธเจ้าเปล่งปรากฏเหนือกว่ารัศมีอื่นใด ได้กราบทูลบอกความคิดของตนแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

พระอาทิตย์สว่างกลางวัน
พระจันทร์สว่างกลางคืน
นักรบสง่าเมื่อสวมเกราะ
สมณพราหมณ์สง่าเมื่อเข้าฌาน
แต่พระพุทธเจ้าสง่าทุกยาม
ทั้งกลางวันกลางคืน

6. บุคคลที่ได้ชื่อว่า "บรรพชิต"

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...ออกบวชในลัทธินอกพระศาสนา ปรารถนาจะให้พระพุทธเจ้าเรียกตนว่า "บรรพชิต" บ้าง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

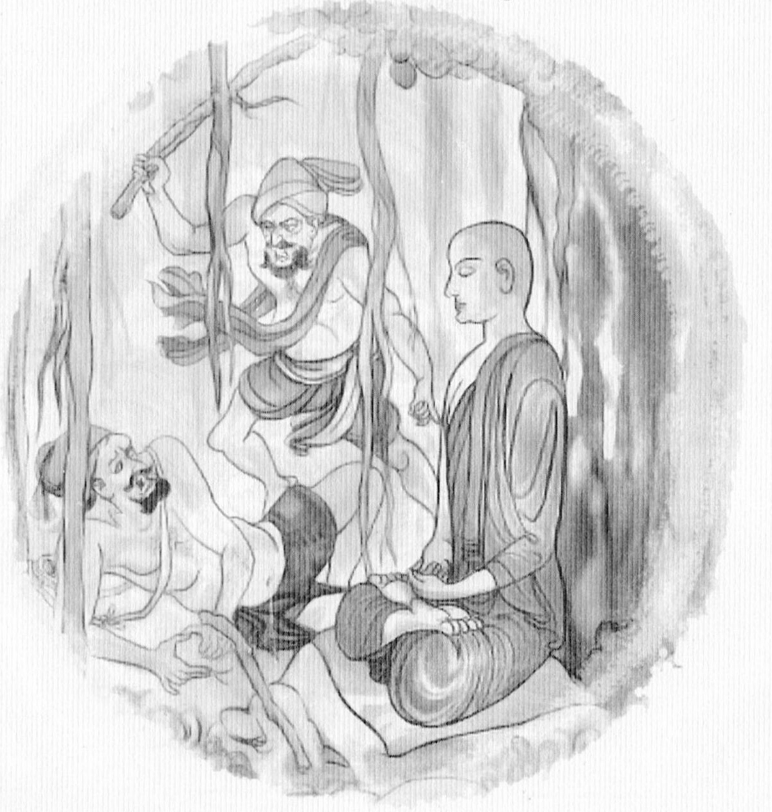
ผู้ที่ชื่อว่า "สมณพราหมณ์" เพราะละบาปได้
ชื่อว่า "ภิกษุ" เพราะมีจรรยาสงบ (สงบจากกิเลส)
ผู้ที่ละมลทินความเศร้าหมองแล้วได้ชื่อว่า "บรรพชิต"

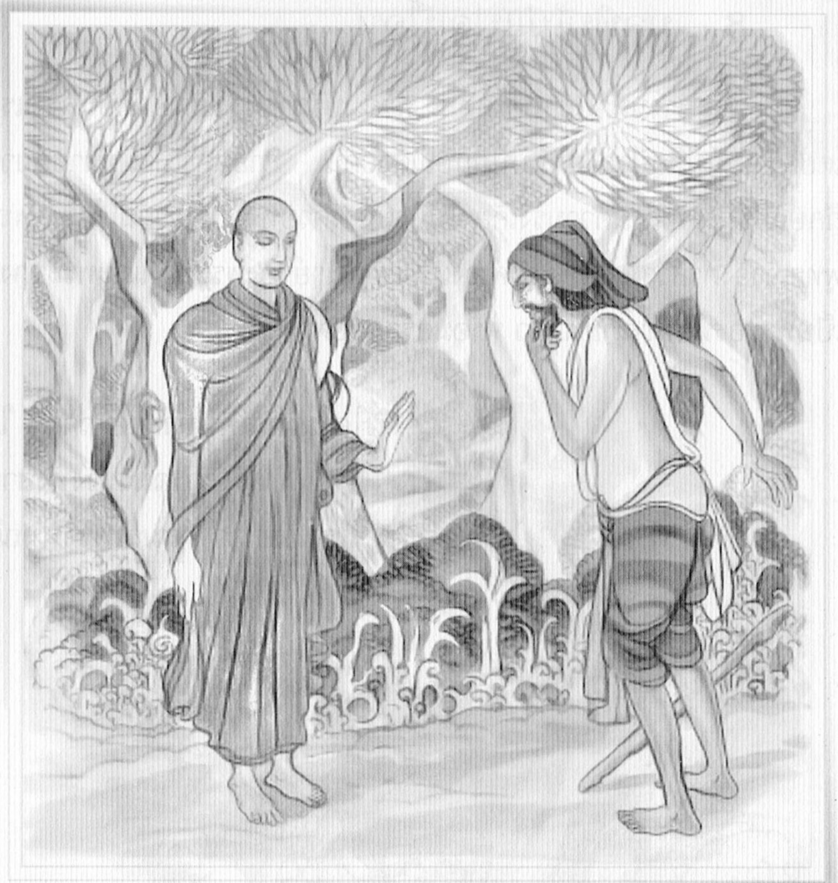

7. ผู้ประเสริฐ

พระสารีบุตร...ไม่โกรธตอบพราหมณ์ที่ลอบทำร้าย ทั้งยังรับนิมนต์ไปฉันภัตตาหารที่เรือนของพราหมณ์ พระพุทธเจ้าทราบความที่เกิดขึ้นแล้วตรัสภาษิตแก่ภิกษุทั้งหลายว่า...

ไม่ควรรังแกสมณพราหมณ์ (นักบวช)
และสมณพราหมณ์ก็ไม่ควรแสดงความโกรธตอบ
คนที่รังแกสมณพราหมณ์เป็นคนน่าตำหนิ
แต่สมณพราหมณ์ผู้โกรธตอบน่าตำหนิกว่า

ไม่มีอะไรจะดีสำหรับสมณพราหมณ์
เท่ากับหักห้ามอารมณ์และข่มใจ
เมื่อใดเขาเลิกจองเวรผู้อื่น
เมื่อนั้นความทุกข์ก็จะสงบลง

8. มลทินไม่แปดเปื้อน

พระนางมหาปชาบดีโคตมี...พร้อมบริวารบวชภิกษุณีเป็นครั้งแรก โดยครั้งนั้นไม่มีอุปัชฌาย์ที่เป็นภิกษุณีด้วยกัน ภายหลังเมื่อมีผู้มาขอบวชภิกษุณีที่เกิดทีหลังมีความรังเกียจในพระนางด้วยหาอุปัชฌาย์มิได้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า พระองค์เองเป็นอุปัชฌาย์ของพระนางและพระนางก็เป็นพระอรหันต์ขีณาสพแล้ว พร้อมตรัสภาษิตว่า...

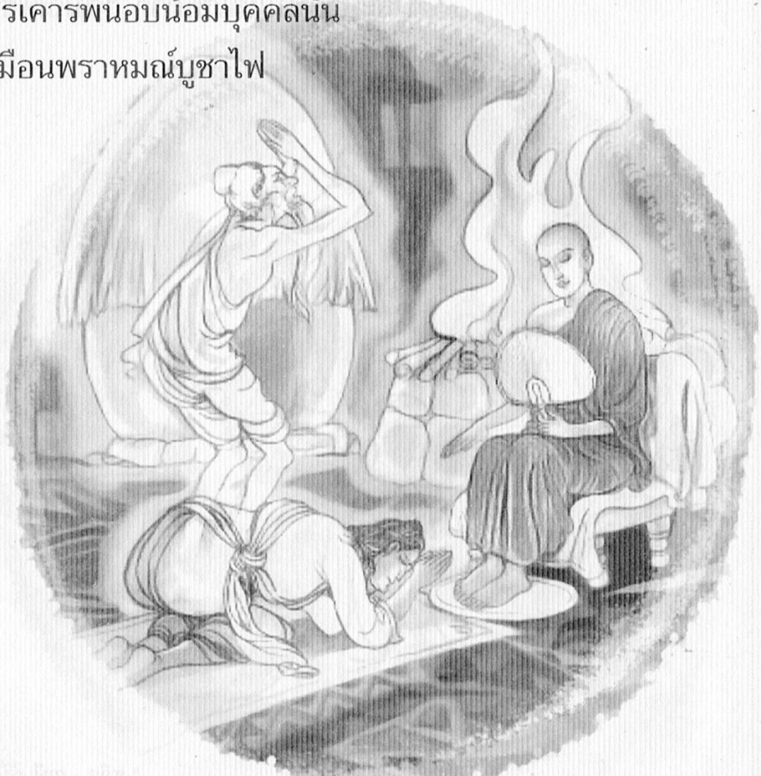
ผู้ใดไม่มีมลทินทั้งกาย วาจา ใจ
สำรวมระวังทั้งสาม
ผู้นั้นเราเรียกว่า “สมณพราหมณ์”

9. สำนึกคุณมิเสื่อมคลาย

พระสารีบุตร...เคยฟังธรรมจากพระอัสสชิจนบรรลุพระโสดาบัน หลังจากพระเถระบวชแล้วก็ยังระลึกถึงคุณอยู่เสมอ แม้นทราบว่าพระอัสสชิอยู่ในทิศใด พระสารีบุตรย่อมหันหน้าไปทางทิศนั้นแล้วกราบไหว้อยู่เนืองๆ ภิกษุอื่นโจษกันว่าพระสารีบุตรยังนอบน้อมทิศทั้งหลายอยู่ พระพุทธเจ้าทราบความแล้วจึงตรัสภาษิตว่า...

เมื่อรู้ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงจากบุคคลใด
ควรเคารพนอบน้อมบุคคลนั้น
เหมือนพราหมณ์บูชาไฟ

10. ทำใจให้สะอาด

*ชฎิลผู้หนึ่ง...ถือตัวว่ามีบิดามารดาเป็นพราหมณ์ ตนนั้นก็ย่อมเป็นพราหมณ์โดยบริสุทธิ์ ปรารถนาจะให้พระพุทธเจ้าเรียกตนว่าสมณพราหมณ์บ้าง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

บุคคลเป็นพราหมณ์มิใช่เพราะชาติกำเนิด
มิใช่เพราะสืบวงศา มิใช่เพราะมุ่นชฎา
ใครก็ตามมีสัจจะ เป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม
ผู้สะอาดนั้นแลเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

*ชฎิล - ฤๅษี, ผู้มีผมมุ่นเป็นชฎา

11. บำเพ็ญเพียงเปลือกนอก

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...หลอกลวงข่มขู่ประชาชนในพระนคร จนได้สิ่งที่ปรารถนา ภิกษุนำความกราบทูลพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าจึงเล่าอดีตนิทานเมื่อครั้งพระองค์เกิดเป็นพญาตะกวด ส่วนพราหมณ์นั้นเกิดเป็นดาบสผู้หลอกลวง แล้วตรัสภาษิตว่า...

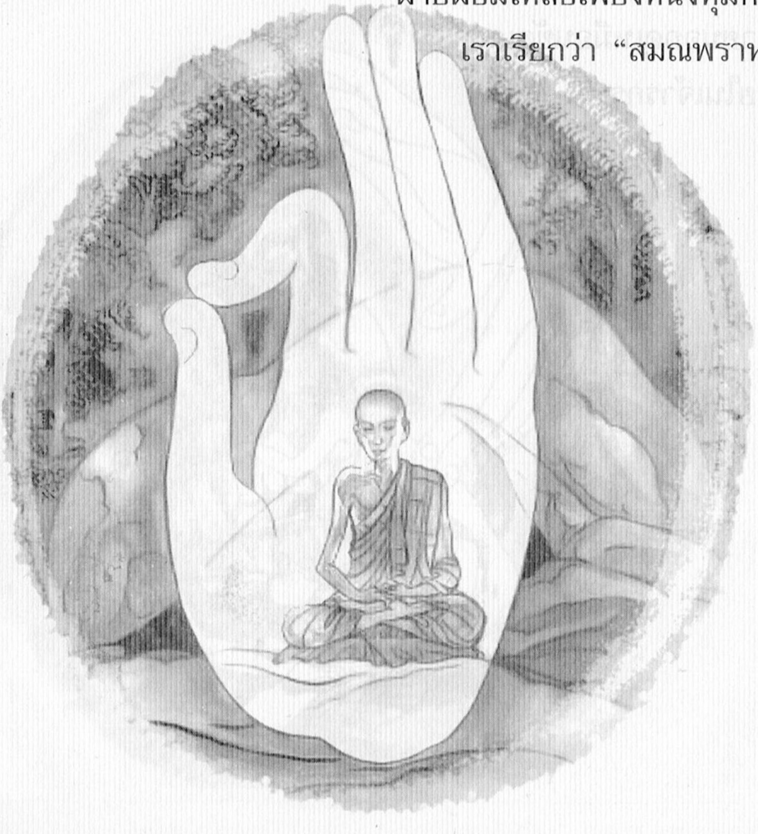
ผู้เขลามุ่นมวยผม ห่มหนังสัตว์
จะมีประโยชน์อันใดเล่า
หากภายนอกดูเหมือนขัดเกลา
แต่ภายในเจ้ารกรุงรัง

12. ใจก็ยังเป็นสุข

พระนางกิสาโคตมี...เหาะมาจะเฝ้าพระพุทธเจ้า แลเห็นพระอินทร์กำลังเฝ้าพระพุทธเจ้าอยู่จึงเหาะกลับไปเสีย พระอินทร์เห็นแล้วจึงถามพระพุทธเจ้าว่านั่นใคร พระพุทธเจ้าตรัสว่านางคือกิสาโคตมี ผู้เป็นยอดแห่งพระเถรีผู้ทรงผ้าบังสกุล แล้วตรัสภาษิตว่า...

ผู้ทรงผ้าบังสกุล
บำเพ็ญฌานในป่าอย่างสันโดษ
ผ่ายผอมเหลือเพียงหนังหุ้มกระดูก
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

13. จุดหมายยังห่างไกล

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...ถือตัวว่าเป็นพราหมณ์โดยชาติกำเนิด ประสงค์จะให้พระพุทธเจ้าตรัสเรียกตนว่าพราหมณ์บ้าง พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

เพียงเกิดในตระกูลพราหมณ์
หรือมีมารดาเป็นพราหมณ์
เราไม่เรียกเขาว่า "สมณพราหมณ์"
หากเขายังมีกิเลสอยู่เขาก็เป็นพราหมณ์แต่ชื่อ
ผู้ใดหมดกิเลสไม่ยึดมั่นถือมั่น
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

14. อิสระโดยแท้

พระเถระรูปหนึ่ง...กล่าววาจาแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "เราไม่กลัว !" ทำให้ภิกษุเข้าใจว่าพระเถระพยากรณ์พระอรหัตผลด้วยคำไม่จริง กราบทูลพระพุทธเจ้าแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ใดตัดกิเลสเครื่องร้อยรัดได้หมดสิ้น
ไม่หวาดกลัว หมดพันธะ
เป็นอิสระจากเครื่องจองจำคือกิเลส
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

15. พ้นจากเครื่องจองจำ

พราหมณ์ ๒ คน...ได้นำวัวมาประชันขันแข่ง โดยผูกเกวียนเข้ากับโคด้วยชะเนาะแล้วบรรทุกทรายให้เต็ม วัวทั้งสองมีกำลังลากแต่ชะเนาะขาดสะบั้นลง ภิกษุทูลเรื่องดังกล่าวต่อพระศาสดาแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า ภิกษุตัดชะเนาะแห่งความโกรธและเชือกแห่งตัณหาให้ได้จึงควร แล้วตรัสภาษิตว่า...

ผู้ที่ตัดชะเนาะเครื่องจองจำ
พร้อมทั้งอนุสัยกิเลส
ถอดลิ่มสลักรู้แจ้งแล้ว (อวิชชา)
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

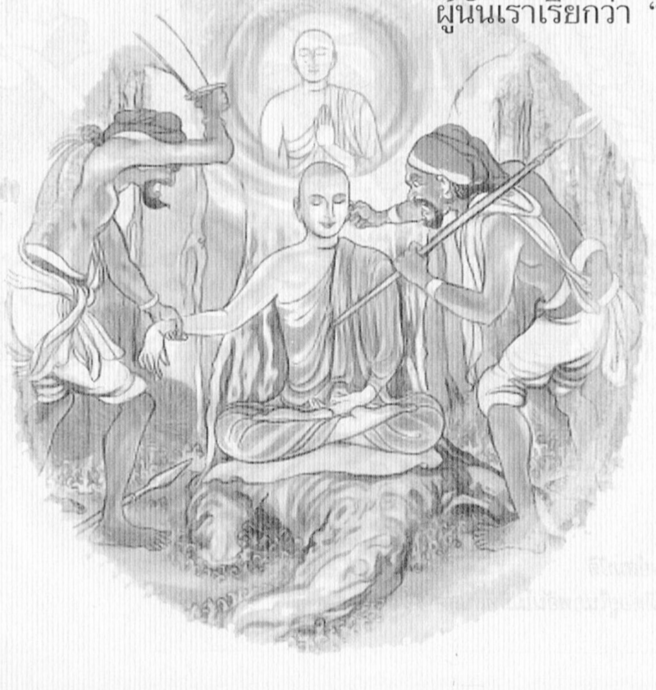

** เครื่องจองจำ*
คือ บุตร ภรรยาและทรัพย์สมบัติ
นี่แลตรึงมัดรัดผูกสัตว์ให้ติดอยู่ในภพอันไม่มีที่สิ้นสุด

16. หนึ่งยอดมุนี

นางพราหมณี...เป็นพระโสดาบัน มีความเคารพพระพุทธเจ้าอย่างมาก เมื่อทำอะไรผิดพลั้งไปก็เปล่งอุทานว่า "นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส" ทำให้ภารทวาชพราหมณ์ไม่พอใจจึงเข้าหาพระพุทธเจ้าเพื่อโต้วาทะ แต่เมื่อโต้วาทะแล้วกลับบรรลุอรหัตผล ต่อมาพราหมณ์ทั้งสามซึ่งเป็นน้องชายได้ยินข่าวก็บันดาลโทสะ ตรงเข้าสู่วิหารหมายจะด่าพระพุทธเจ้าแต่ก็บรรลุอรหัตผลตามกันทั้งหมด ภิกษุทั้งหลายกล่าวชมเชยพระศาสดาที่ไม่โกรธ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

บุคคลใดรู้จักอดกลั้นข่มใจไม่แสดงออกแม้ถูกด่า
ถูกขู่หรือกักขังหน่วงเหนี่ยว มีขันติเป็นกำลังทัพ
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

17. ดำรงอยู่ในศีล

พระสารีบุตร...พร้อมด้วยภิกษุ ๕๐๐ ไปสู่เรือนของมารดาเพื่อรับนิมนต์ ในการนี้พระราหุลได้ติดตามไปด้วย เพราะพระเถระเป็นอุปัชฌาย์ของพระราหุล มารดาของพระสารีบุตรจึงถวายด้วยกิริยาไม่สุภาพ พระราหุลกราบทูลเรื่องราวแก่พระพุทธเจ้า ภิกษุทั้งหลายกล่าวสรรเสริญพระสารีบุตรที่มิได้กล่าววาจาโต้ตอบ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

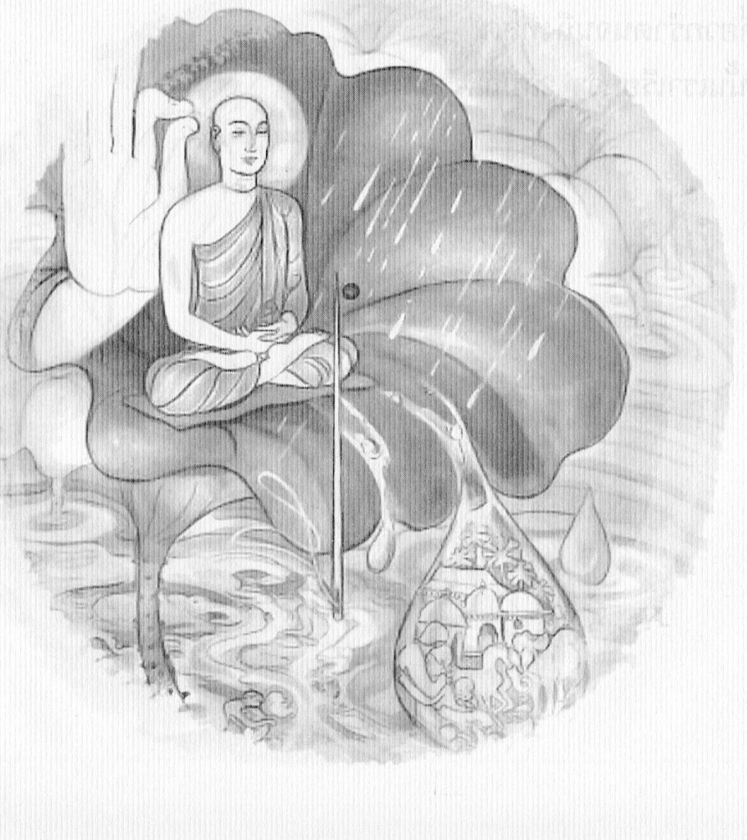
ผู้ใดไม่มักโกรธ ดำรงอยู่ในศีล
ไม่ถือตัวและเย่อหยิ่ง
เคี่ยวกรำตนจนถึงที่สุด
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

18. ไม่ติดในกาม

พระอุบลวรรณาเถรี...ถูกปองร้ายและกระทำชำเรา ภิกษุทั้งหลายทราบความแล้วโจษกันว่า พระอุบลวรรณาเถรียังมีเนื้อหนัง ชะรอยจะยังยินดีในกาม พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

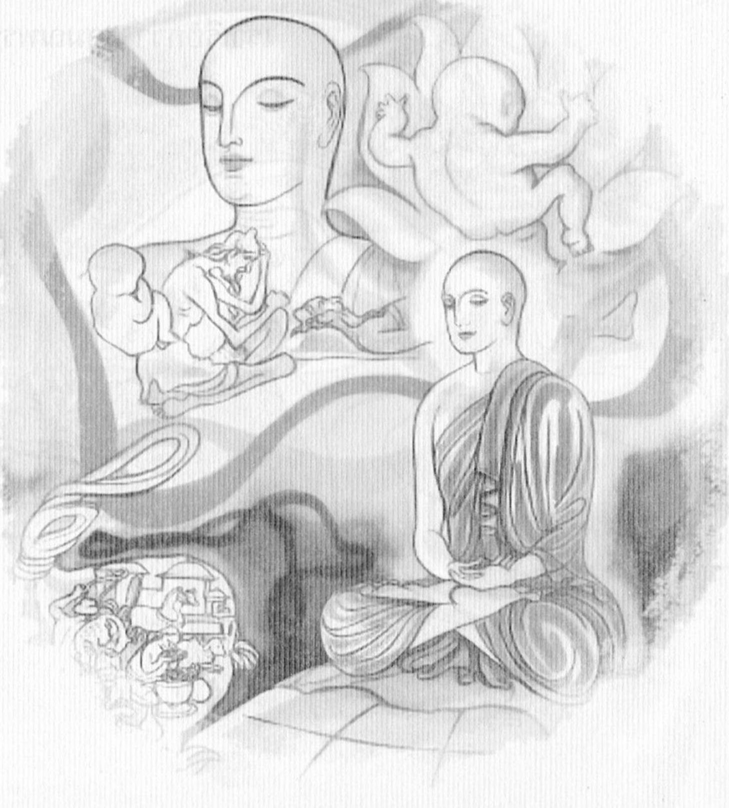
ผู้ใดไม่ติดในกาม
เหมือนหยดน้ำไม่ติดใบบัว
เหมือนเมล็ดผักกาดไม่อาจจับตั้งบนปลายเข็ม
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

19. ปลดแอก

ทาส...ผู้หนึ่งของพราหมณ์ได้หนีออกบวชจนบรรลุอรหัตผลแล้ว พราหมณ์เที่ยวตามหา พบตัวแล้วจึงยึดชายจีวรไว้ พระพุทธเจ้าจึงตรัสกับพราหมณ์ว่า ภิกษุนั้นเป็นพระอรหัตแล้ว พร้อมตรัสภาษิตว่า...

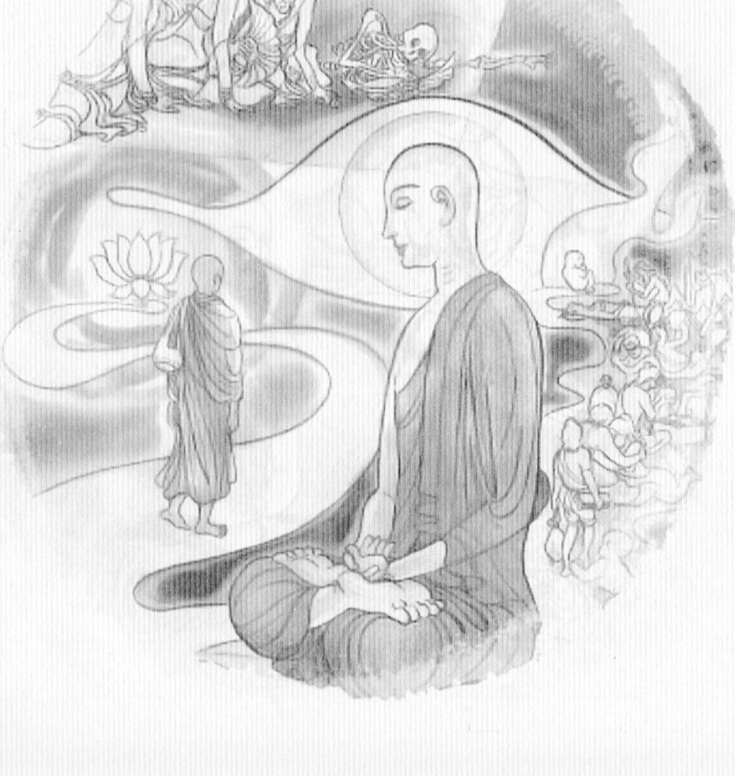
บุคคลใดรู้แจ้งแห่งทุกข์ที่มีอยู่แล้ว
ดับสิ้นได้ด้วยตนในชาตินี้
ปลดแอกแห่งกิเลส เป็นอิสระ
เราเรียกว่า “สมณพราหมณ์”

20. ทางสว่าง

พระนางเขมาภิกษุณี...เหาะมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แลเห็นท้าวสักกะกำลังเข้าเฝ้าอยู่ นางจึงยืนอยู่ ณ เบื้องอากาศ ประคองอัญชลีถวายบังคมแล้วหลีกไป ท้าวสักกะทูลถามพระศาสดาว่าพระนางเป็นใคร พระพุทธเจ้าจึงตรัสตอบแล้วกล่าวภาษิตว่า...

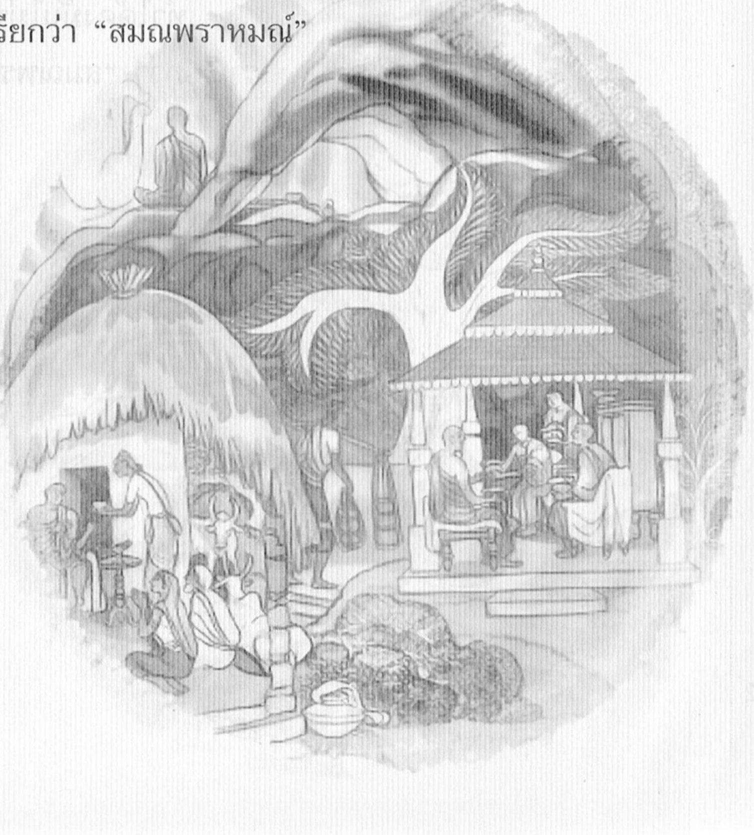
ผู้มีปัญญาเฉียบแหลม
ฉลาดเลือกทางผิด-ทางชอบ
บรรลุจุดหมายปลายทางอันอุดม
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

21. จุดหมายอยู่ไม่ไกล

พระติสสะ...อาศัยในถ้ำตลอดพรรษา เทวดาพยายามก่อกวน แต่ที่สุดพระเถระก็บรรลุอรหัตผล แล้วเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ภิกษุอื่นถามว่าโกรธเทวดาหรือไม่ พระเถระตอบว่าไม่โกรธ ภิกษุจึงโจษกันว่าพระเถระพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า...

ผู้ไม่คลุกคลีติดเกี่ยวบุคคลทั้งสอง
คือคฤหัสถ์และบรรพชิต
สัญจรไปอย่างสันโดษ
เรากล่าวว่า "สมณพราหมณ์"

22. ไม่ขอเกี่ยวกรรม

หญิงผู้หนึ่ง...ทะเลาะกับสามีหนีออกจากเรือน นางแลเห็นพระเถระรูปหนึ่งจึงเดินตามหลัง สามีของนางแลเห็นแล้วเกิดความเข้าใจผิดจึงทุบตีพระเถระ ภิกษุอื่นทราบความแล้วถามถึงความโกรธ เมื่อพระเถระตอบว่าไม่โกรธ ภิกษุทั้งหลายเที่ยวโจษกันว่าพระเถระพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ไม่เบียดเบียนสัตว์น้อยใหญ่
ไม่ฆ่า ไม่สั่งให้ฆ่า ไม่ยินดีในการฆ่า
ทำได้คงมั่นไม่หวั่นไหว
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

23. ทองแท้ไม่แพ้ไฟ

นางพราหมณี...ได้ให้พราหมณ์สามีไปนิมนต์พราหมณ์มาในเรือน พราหมณ์นิมนต์ได้สามเณร ๔ รูป นางพราหมณีไม่พอใจ ไม่ยอมปูอาสนะ ไม่ยอมถวายภัต จึงไปนิมนต์พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ เมื่อเห็นสามเณรยังไม่ได้รับภัตก็เลี่ยงไป สามเณรทั้ง ๔ ถูกความหิวบีบคั้น ท้าวสักกะเห็นดังนั้นจึงปลอมเป็นพราหมณ์เฒ่า พราหมณ์ได้นิมนต์พราหมณ์เฒ่า แต่พราหมณ์เฒ่ากลับไหว้สามเณรทั้ง ๔ แล้วนั่งท้ายอาสนะ นางพราหมณีไม่พอใจฉุดพราหมณ์เฒ่าออกไป แต่ด้วยฤทธิ์ก็กลับมานั่งใหม่ เมื่อสามเณรทั้ง ๔ ออกจากเรือนนั้นแล้ว ภิกษุทั้งหลายถามถึงความโกรธ สามเณรทั้ง ๔ ตอบว่าไม่โกรธ ภิกษุโจษกันว่าสามเณรพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้สงบระงับความเร่าร้อน
ไม่โกรธตอบเมื่อถูกโกรธ
ไม่หมางใจกับคนผู้ลุ่มหลง
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

24. ชำระจิตใจให้ขาวผ่อง

พระผู้น้อง...บวชในสำนักพระเถระผู้พี่ ๔ เดือนผ่านไปก็มิอาจกำหนดธรรมใดๆ ได้ พระผู้เถระพี่จึงแสร้งขับไล่ไปเสีย ภิกษุโจษกันว่า ความโกรธคงเกิดมีในพระอรหันต์ขีณาสพเสียแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ความใคร่ ความขุ่นเคือง ความหยิ่ง
ความลบหลู่ หมดไปจากผู้ใด
เหมือนเมล็ดผักกาดหล่นจากปลายเข็ม
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

25. บำเพ็ญคือเปลี่ยนแปลงนิสัย

พระเถระรูปหนึ่ง...ติดนิสัยเดิมมักเรียกใครๆ ว่า “คนถ่อย” อยู่ร่ำไป ภิกษุและชนทั้งหลายไม่พอใจ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเป็นนิสัยความเคยชินของพระเถระ แล้วกล่าวภาษิตว่า...

ผู้พูดถ้อยคำนิ่มนวล
แจ่มกระจ่าง สัตย์จริง
ไม่กระทบกระทั่งใคร
เราเรียกว่า “สมณพราหมณ์”

26. อย่าถือวิสาสะ

ภิกษุรูปหนึ่ง...ถือเอาผ้าสาฎกด้วยสำคัญว่าไร้เจ้าของ เมื่อเจ้าของทวงคืน พระเถระก็คืนไปโดยมิได้อาลัยผ้าสาฎกนั้น ภิกษุอื่นทราบความเที่ยวล้อเลียนพระเถระแล้ว พระเถระกล่าวว่าตนมิได้อาลัยผ้าสาฎกนั้น ภิกษุโจษว่าพระเถระพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ใดไม่ขโมยของคนอื่น
ไม่ว่าสั้นหรือยาว
เล็กหรือใหญ่ ดีหรือร้าย
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

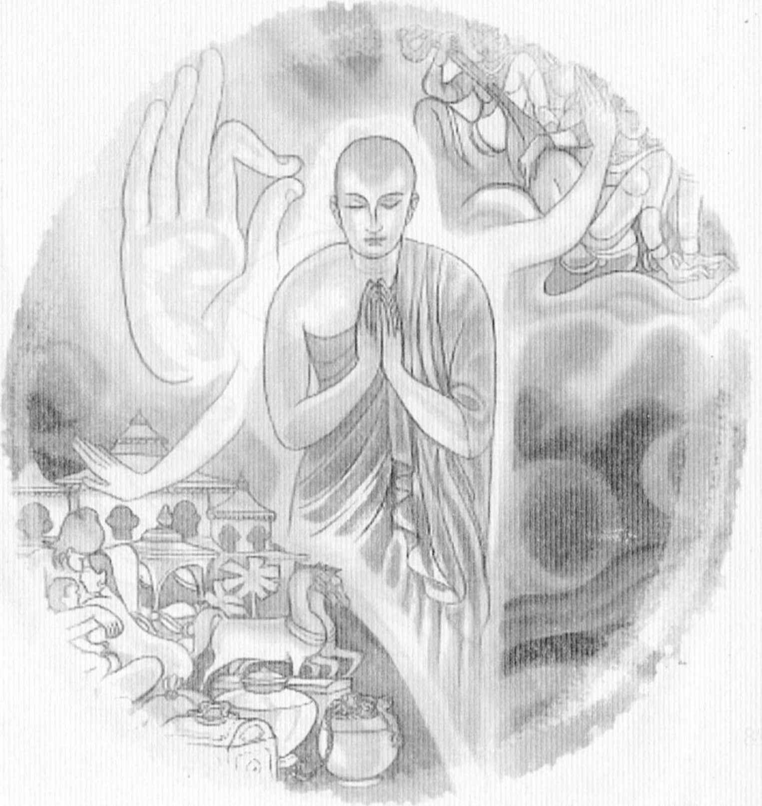

* ผ้าสาฎก - ผ้านุ่งห่ม

27. หมดสิ้นอาสวะ

ภิกษุทั้งหลาย...มีความเข้าใจผิดว่าพระสารีบุตรเถระยังมีตัณหาปรารถนาผ้าจำนำพรรษาอยู่ พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

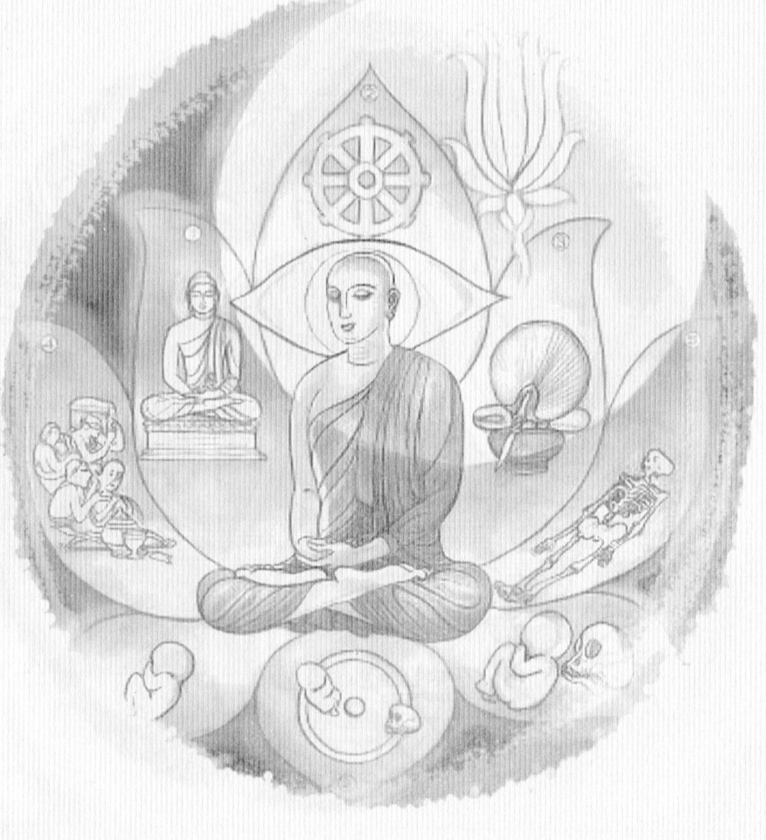
ผู้ใดหมดความอยาก
ในโลกนี้และโลกหน้า
หมดกิเลส เป็นอิสระ
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

28. สิ้นตัณหาคือนิพพาน

พระศาสดา...ตรัสถึงความเป็นผู้ปราศจากตัณหาของพระโมคคัลลานะพร้อมภาษิตว่า...

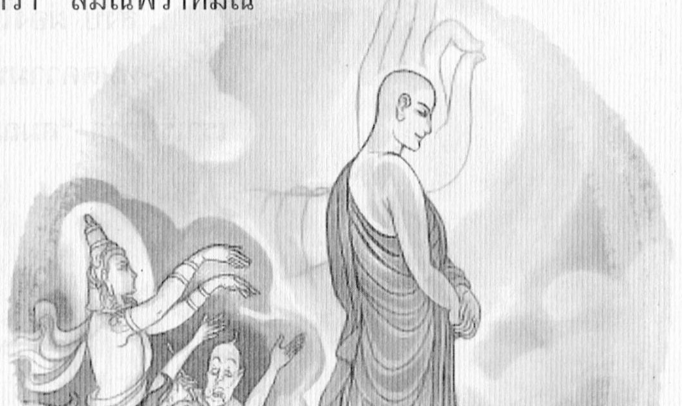
ผู้ใดหมดตัณหา
คลายความสงสัยด้วยรู้แจ้ง
ลุถึงอมตนิพพานแล้ว
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

29. บุญบริสุทธิ์

ภิกษุทั้งหลาย...เที่ยวโจษกันว่าสามเณรเรวตมีบุญมาก พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

*ผู้ละบุญ-ละบาป ได้
พ้นกิเลสครอบงำ
ไร้มลทิน สิ้นความโศกเศร้า
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

* **ละบุญ** - *ความหมายไม่ได้ให้เราเลิกทำบุญ แต่ให้เราทำบุญอย่างมีสติ มีจุดประสงค์อันเป็นกุศล ถ้าทำเช่นนี้เราจะไม่หลงบุญ ไม่ว่าสิ่งใดหากทำโดยขาดสติ สิ่งที่เรากำลังจะทำก็จะกลายเป็นเครื่องมือของกิเลส คือทำบุญเพราะความโลภ หวังอยากได้และอยากเป็น ฯ ฉะนั้น ทำบุญให้ได้บุญ มิใช่ทำบุญแล้วได้บาป บุญจะบริสุทธิ์เต็มร้อยก็ต่อเมื่อใจเราเป็นกุศลเท่านั้น*

30. จิตเดิมแท้บริสุทธิ์

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...เกิดมามีปมด้อยแต่เด็ก หมู่ญาติจึงพาเข้าสู่สำนักพราหมณ์ ภายหลังได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า การณ์นั้นยังให้พราหมณ์ออกบวชจนบรรลุอรหัตผล เมื่อหมู่ญาติตามกลับพระเถระกล่าวว่าตนมีธรรมเป็นที่พึ่งแล้ว ภิกษุโจษกันว่าพระเถระพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้บริสุทธิ์เหมือนจันทร์แจ่ม
สงบ ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว
หมดความพอใจในภพ
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

31. ข้ามได้แสนยาก

ภิกษุทั้งหลาย...โจษกันด้วยความทุกข์ของพระสีวลีที่ต้องอยู่ในครรภ์มารดา ๗ ปี ๗ วัน พระพุทธเจ้ากล่าวว่าพระสีวลีเป็นผู้พ้นจากทุกข์แล้ว จากนั้นทรงแสดงภาษิตว่า...

สังสารวัฏแห่งโมหะ*
อันเป็นทางหล่ม ข้ามได้แสนยาก
ผู้ขึ้นฝั่งด้วยฌาณ* บรรลุนิพพาน
หมดตัณหาคลายความยึดมั่นแล้ว
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

** โมหะ - ความหลง ความเขลา ความโง่ หมายถึงความไม่รู้ตามที่เป็นจริง คืออวิชชา นั่นเอง*
** ฌาน - การเพ่งอารมณ์ จนระงับใจให้นิ่งได้ ภาวะจิตจึงจะสงบประณีต*

32. หมดความใคร่เปลี่ยนภพจบชาติ

กุลบุตรผู้หนึ่ง...ได้ฟังธรรมจากพระศาสดา ปรารถนาออกบวช ได้ขออนุญาตจากบิดามารดาออกบวชแล้ว ภายหลังบิดามารดาคร่ำครวญถึงบุตรอยู่ หญิงแพศยานางหนึ่งจึงรับอาสาล่อลวงพระเถระให้สึกออกมา นางทำอาหารรสเลิศจัดถวาย พระเถระมีจิตปรารถนาอาหารนั้น หญิงแพศยาเที่ยวใช้มารยากระทำยั่วยวนพระเถระ พระพุทธเจ้าทราบความเมื่อรู้ว่าพระเถระต้องข่มกิเลสอันเกิดแต่หญิงแพศยาแต่เพียงผู้เดียวนั้น จึงเปล่งฉัพพรรณรังสีไปปรากฏเบื้องหน้าแล้วตรัสภาษิตว่า...

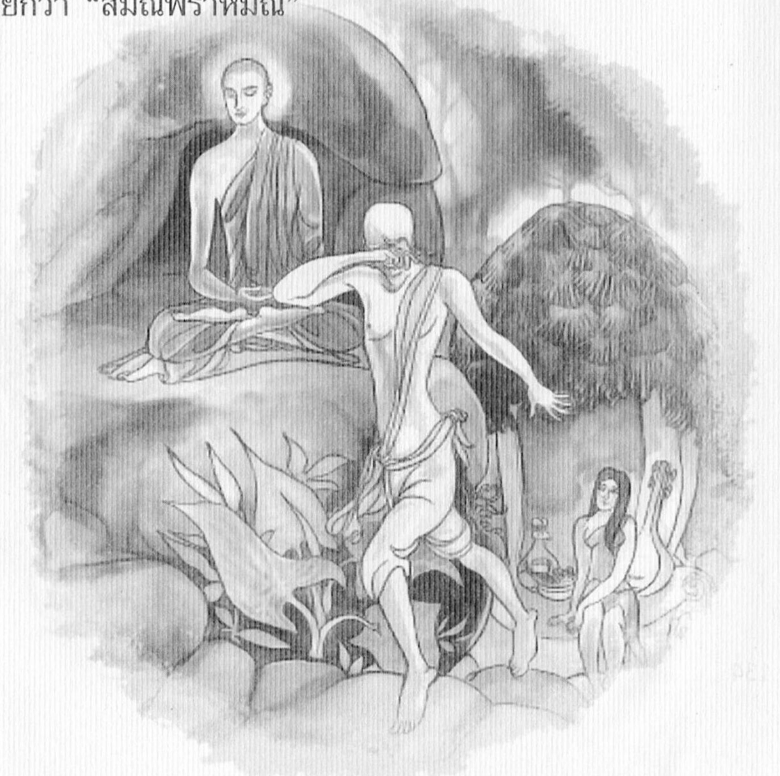
ผู้ละกาม ออกบวชแล้ว
หมดความใคร่ในภพ
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

33. ไฟหมดเชื้อ

โชติกเศรษฐี...ได้ออกบวชเพราะสลดใจที่พระเจ้าอชาตศัตรูช่วงชิงปราสาทของตน เมื่อโชติกเศรษฐีออกบวชแล้วปราสาทหายไปและภรรยาก็จากไป พระเถระบรรลุอรหัตผลแล้ว ภิกษุอื่นถามถึงความอาลัยปราสาทและภรรยา พระเถระตอบว่าตนหมดอาลัยสมบัติทั้งหลายแล้ว พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ละตัณหา ออกบวชแล้ว
หมดความอยากในภพ
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

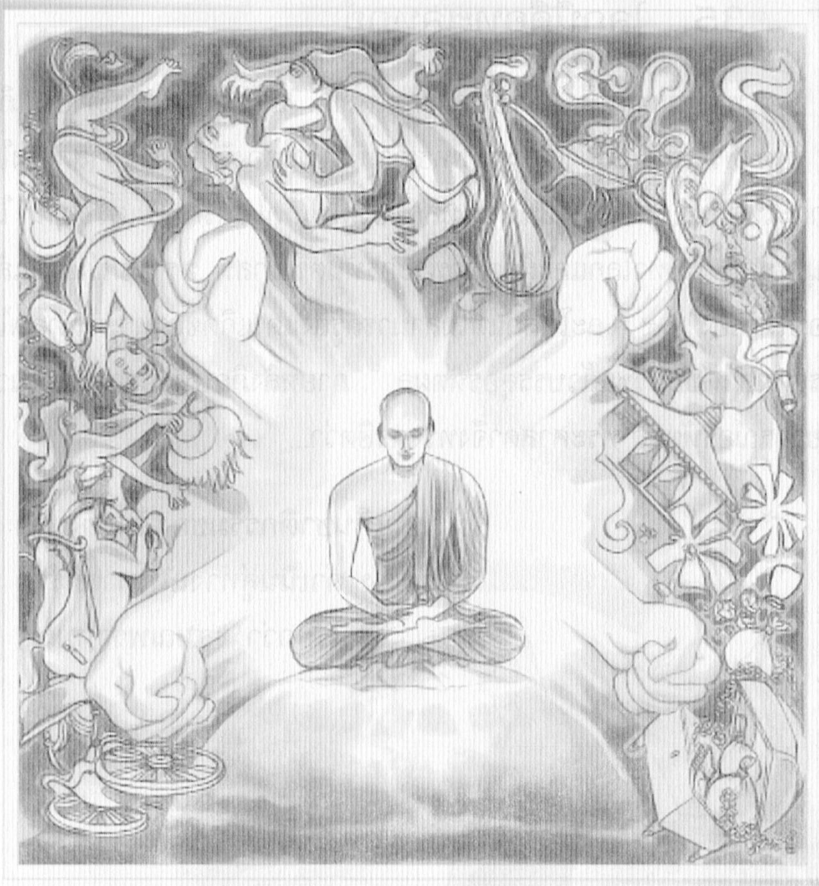

34. พ้นจากบ่วงมาร

ภิกษุทั้งหลาย...โจษติเตียนภิกษุผู้เคยเป็นนักฟ้อนที่ได้กล่าวว่าตนไม่อาลัยในการฟ้อนอีก ว่าเป็นการพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ผู้ใดปลดปล่อยตนให้พ้นจากบ่วง
ทั้งของมนุษย์และเทวดา
หมดเครื่องผูกพันทั้งหลาย
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

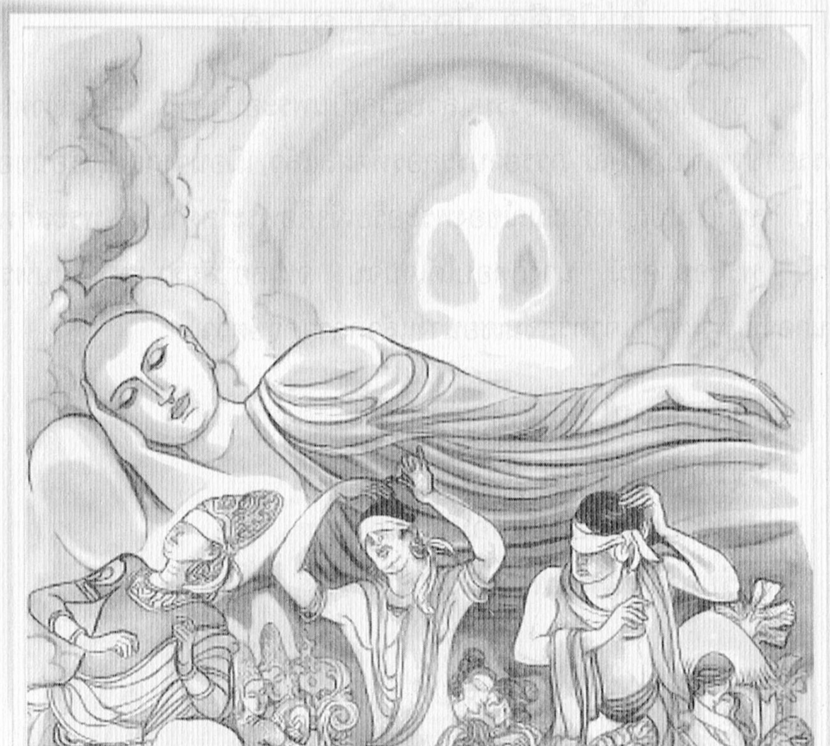
ผู้ละความยินดีและไม่ยินดี
ดับแล้วซึ่งอาสวะกิเลส
ชนะโลกทั้งมวลอย่างแกล้วกล้า
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

35. โลกนี้คือทะเลทุกข์

พราหมณ์ผู้หนึ่ง...มีวิชาเคาะกะโหลก แล้วทราบว่าผู้นี้ตายไปเกิด ณ ที่ใด พราหมณ์ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อประลองวิชา พระศาสดาจึงให้นำกะโหลกมา ๕ ชิ้น เป็นกระโหลกของผู้ไปเกิดในนรก ในเดรัจฉาน ในมนุษยโลก ในเทวโลกและผู้สำเร็จพระอรหันตขีณาสพ พราหมณ์เคาะแล้วตอบได้เพียง ๔ กะโหลกแต่ไม่สามารถรู้ถึงแดนเกิดของพระขีณาสพได้ พราหมณ์ได้ขอบวชแล้วบรรลุอรหัตผล ภายหลังภิกษุทั้งหลายโจษกันว่าพยากรณ์อรหัตผล พระศาสดาจึงทรงภาษิตว่า...

ผู้รู้เช่นเห็นชาติกรรมของสัตว์ทั้งปวง
ไม่ข้อง ดำเนินสู่ทางแห่งการบรรลุ
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

เทวดา คนธรรพ์และมนุษย์ทั้งหลาย
ไม่อาจรู้แจ้งทางไป
ผู้รู้ทางไปของพระอรหันต์ ขีณาสพ
ผู้นั้นเราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

36. ไม่มีอดีต ปัจจุบัน อนาคต

อุบาสกผู้หนึ่ง...ฟังธรรมแล้วบรรลุเป็นพระอนาคามี อนุญาตให้ภรรยาบวชเป็นภิกษุณี ภรรยาบรรลุอรหัตผลแล้ว เมื่อนางกลับสู่เรือนของสามี สามีถามปัญหาอารมณ์ของพระอริยเจ้าคือพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี นางก็ตอบได้เจนจบ จนเลยวิสัยของตนผู้เป็นพระอนาคามี พระพุทธเจ้าตรัสชมเชยนางแล้วกล่าวภาษิตว่า...

ผู้ไม่ผูกมัดตนไว้ในอดีต
ปัจจุบันและอนาคต
ปราศจากความยึดมั่นถือมั่นแล้ว
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

37. ผู้ชนะที่แท้จริง

เมื่อครั้งพระเจ้าปเสนทิโกศล...ประกอบอสทิสทานนั้น* พระนางมัลลิกาเทวีให้ส่งช้างที่ยังมิได้ฝึกไปกั้นฉัตรให้พระองคุลิมาลเถระ ช้างนั้นเกรงพระเถระสงบนิ่งอยู่แล้ว ภิกษุถามพระเถระว่ามีความกลัวช้างหรือไม่ พระเถระตอบว่าไม่กลัว ภิกษุจึงโจษกันว่าพระองคุลีมาลพยากรณ์อรหัตผล พระพุทธเจ้าจึงตรัสภาษิตว่า...

ขุนโจรผู้องอาจแกล้วกล้า
ชนะแล้วซึ่งตัณหา
บริสุทธิ์ รู้แจ้งธรรม
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

** **อสทิสทาน** - ทานที่ยิ่งใหญ่ ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือน*

38. ทานให้ใครมีผลมาก

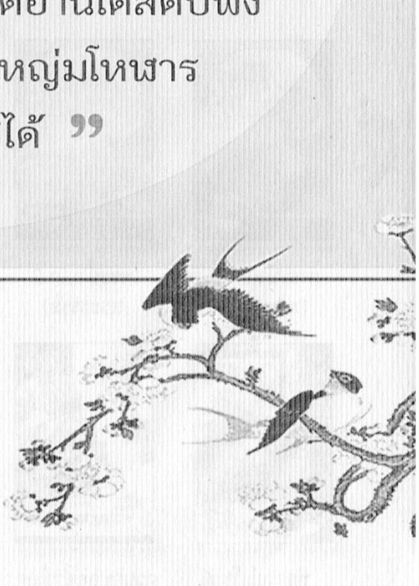
พระพุทธเจ้า...ทรงอาพาธด้วยโรคลมพิษ ทรงส่งพระเถระรูปหนึ่งไปขอน้ำร้อนจากพราหมณ์ พราหมณ์มีความยินดีได้ถวายน้ำร้อนและน้ำอ้อยแก่พระพุทธเจ้า แล้วทูลถามว่าทานให้ใครจึงมีผลมาก พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าให้แก่ผู้มีลักษณะเช่นนี้ *(ผู้ป่วย)* มีผลมาก โดยแสดงภาษิตว่า...

ผู้เห็นซึ่งธรรมญาณเดิมแห่งตน
เห็นสวรรค์และอบายไม่ต้องเกิดอีกต่อไป
รู้แจ้งเห็นจริง บำเพ็ญหน้าที่บริบูรณ์แล้ว
เราเรียกว่า "สมณพราหมณ์"

“ ดูกร สารีบุตร
นรชนทั้งหลายผู้มีใจเปี่ยมด้วยศรัทธา
ได้สร้างหนังสือพระธรรมไว้ในพระพุทธศาสนา
เพื่อประโยชน์แก่เหล่าชน
ไปจนกระทั่งอนุชนรุ่นหลังได้อ่านได้สดับฟัง
จะได้รับอานิสงส์อันยิ่งใหญ่มโหฬาร
หาประมาณมิได้ ”

รายการหนังสือธรรมะ

กระจกส่องกรรม

บุญวาสนามาจาก
การบริจาค

พระมหาคุณบุพการี
ยากทดแทนสูตร

เวียนว่ายตายเกิด

รู้ชีวิตกำหนดชีวิต

พระในบ้าน

ต่างกันในกาย

ศีล 5

พระคุณพ่อแม่
ยากทดแทน

ธรรมะกับภัยพิบัติ

เพชรน้ำเอก 1
(พระพุทธ)

เพชรน้ำเอก 2
(พระธรรม)

เพชรน้ำเอก 3
(พระสงฆ์)

บาปทำแท้ง

กินเจเว้นกรรม

พิจารณ์เก้า

กวนอูปลุกชาวโลก

ตื่น 1

ตื่น 2

เหตุต้นผลกรรม

ศิษย์รักเอ๋ย 1

ศิษย์รักเอ๋ย 2

พระคุณฟ้า

สอนศิษย์บำเพ็ญ

พระจี้กงสงฆ์เจ้าปัญญา

ชิงโข่ว

พญาช้างเผือก
ขอรับธรรม

พุทธระเบียบ 15 ข้อ

ทวง

ปัญญาบรรเจิด

เส้นทางสายเก่า

สำนึกในดวงใจ

คุณธรรมงดงาม
5 ประการ

กลับมาสถานธรรม
มีประโยชน์อย่างไร

ไตรรัตน์กับการบำเพ็ญ

คุณค่าที่แท้จริง
ของชีวิต

แม่ครัวหัวใจรักธรรม

กตัญญูสะเทือนฟ้า

จิตศรัทธาพาประจักษ์

บำเพ็ญยุคท้ายปลายกัป

วิญญาณสีนามิ

หลักแห่งการบำเพ็ญธรรม

ลังกาวตารสูตร

บทสวดมนต์

ไตรรัตน์

อานิสงส์ ๑๐ ประการ

ของการพิมพ์หนังสือธรรมะเป็นธรรมทาน

๑. กรรมเวรจากอดีตชาติจะได้ลบล้าง
๒. ความเป็นสิริมงคลย่อมจะมีมาสู่ครัวเรือน
๓. บุตรหลานที่พาลเกเรจะกลับตัวเป็นคนดี
๔. วงศ์สกุลจะมีผู้สืบทอดและเจริญรุ่งเรืองทุกๆ ชั่วอายุ
๕. คิดจะทำการอันใดจะมีคนมาให้ความช่วยเหลือ
๖. ขจัดเคราะห์ภัย ภัยใหญ่จะกลายเป็นภัยเล็ก
๗. คนป่วยเรื้อรังจะหายจากโรคฯ
๘. วิญญาณของบรรพชนจะพ้นจากถูกทรมานไปสู่สุคติ
๙. เป็นบารมีคุ้มครองลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข
๑๐. บังเกิดบุญวาสนาและให้มีอายุยืนยาว

พิมพ์ที่...

สำนักพิมพ์เอกอนันต์เผยแพร่ธรรม

โทร. 081-234-0960, 089-6726781

แฟกซ์. 034-246644

www.96rangjai.com email : 96rangjai@gmail.com

วิธีชำระเงิน :

1. โอนเงินผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี นายอุดมรัก เอี่ยมสะอาด

ธ.กรุงเทพ สาขาราษฎร์บูรณะ บัญชีออมทรัพย์ 186-099-6592

2. ชำระผ่านทางไปรษณีย์ ธนาณัติสั่งจ่าย ตู้ปณ.17 ปณ.พุทธมณฑล ในนาม นายอุดมรัก เอี่ยมสะอาด

ถ้าพบวิญญูชน ผู้คอยว่ากล่าวตักเตือน ชี้ข้อบกพร่อง
เปรียบเสมือนผู้ชี้ขุมทรัพย์ให้ ควรคบหาคนเช่นนั้น
เพราะเมื่อคบหาคนเช่นนั้นแล้ว จะมีแต่ความเจริญ ไม่มีเสื่อม

เพชรน้ำเอก (พระสงฆ์) เล่ม 3 ๑๓

เอกอนันต์

โทร. 085-0658236, 085-0945289, 089-6726781 แฟกซ์ 034-246644